

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBOS IŠVADA DĖL
KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APLIKOS APSAUGOS AGENTŪROS,
VALSTYBINĖS SAUGOMŲ TERITORIJŲ TARNYBOS PRIE LIETUVOS
RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJOS, AKMENĖS, KELMĖS, PLUNGĖS IR
TELŠIŲ RAJONŲ SAVIVALDYBIŲ VEIKLOS SRITYSE**

TURINYS

1.	KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI.....	2
2.	KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKLOS SRITYSE, SUSIJUSIOSE SU VĖJO ENERGETIKOS PLĖTRA.....	5
2.1.	Nesant vientiso, nuoseklaus ir aiškaus reglamentavimo kyla rizika dėl subjektyvaus ir nevienodo teisės normų taikymo.....	9
2.2.	Ne visais atvejais VSTT veikia savo kompetencijos ribose, galimai viršydama jai PŪV PAV Įstatymu priskirtas kompetencijas.....	15
2.3.	Nėra aiškių, objektyviai pamatuojamų atrankos dėl PAV kriterijų.....	19
2.4.	Ne visais atvejais savivaldybės teikia pastabas / priima sprendimus savo kompetencijos ribose, galimai viršydamos joms PŪV PAV Įstatymu priskirtas kompetencijas.....	23
2.5.	Ne visais atvejais yra aiškūs PŪV atitikimo aplinkosauginiams reikalavimams vertinimo kriterijai, naudojami jų įvertinimo metodikos.....	26
2.6.	Ne visais atvejais, atskiruose PAV etapuose yra atskiriamos vertinimą vykdančių darbuotojų funkcijos, visas PŪV PAV procedūras atskiruose etapuose vykdo tas pats darbuotojas...28	
2.7.	Ne visais atvejais vėjo energetikos vystytojų ir vietos bendruomenių bei savivaldybių veiksmai, susiję su teikiama / gaunama parama atitinka tai numatantį teisinį reglamentavimą.....	30
3.	MOTYVUOTOS IŠVADOS / PASTABOS.....	38
4.	PASIŪLYMAI.....	40
5.	ANALIZUOTŲ TEISĖS AKTŲ IR DOKUMENTŲ SĄRAŠAS.....	42

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Korupcijos rizikos analizė valstybės įstaigų ir savivaldybių veiklos srityse, susijusiose su vėjo energetikos plėtra, atliekama pirmą kartą. Vertinta, ar valstybės ir savivaldybių¹ (toliau – įstaigos) numatytas vidinis teisinis reglamentavimas yra pakankamas, išsamus ir aiškus, kad būtų užtikrintas skaidrus procedūrų, susijusių su vėjo energetikos plėtra, vykdymas ir nebūtų sudaromos prielaidos korupcijos rizikoms kilti, taip pat įstaigų veikla vykdant tokias procedūras, bei tokių procedūrų vykdymo kontrolė.

Analizuotas laikotarpis nuo 2020 m. sausio 1 d. iki 2021 m. spalio 1 d.

Tikslas: antikorupciniu požiūriu įvertinti įstaigų veiklą, susijusią su vėjo energetikos plėtra, nustatyti galimus korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidas padaryti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus, taip pat pateikti pasiūlymus, kurie padėtų geriau valdyti nustatytus korupcijos rizikos veiksnius ir / ar korupcijos riziką, siekiant minėtos srities ir / ar procedūrų skaidrumo.

Uždaviniai:

1. Nustatyti teisinio reglamentavimo trūkumus, kurie sudaro prielaidas korupcijai pasireikšti;
2. Išanalizavus praktinį procedūrų vykdymą, nustatyti teisės aktų įgyvendinimo problemas, susijusias su korupcija;
3. Pasiūlyti korupcijos riziką ir / ar jos veiksnius mažinančias priemones.

Objektas: įstaigų veikla, susijusi su poveikio aplinkai vertinimo, leidimų išdavimo, teritorijų planavimo ar kitokia veikla, galinčia įtakoti vėjo energetikos projektų plėtrą.

Subjektai:

Aplinkos apsaugos agentūra;

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos;

Akmenės rajono savivaldybė;

Kelmės rajono savivaldybė;

Plungės rajono savivaldybė;

Telšių rajono savivaldybė;

---

¹ Aplinkos apsaugos agentūra, Valstybinė saugomų teritorijų tarnybos prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, Akmenės, Kelmės, Plungės ir Telšių rajonų savivaldybės.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų² ir dokumentų turinio analizė;
2. Interviu metodas (subjektų atstovams pateikti klausimai el. paštu³, telefonu visą analizės atlikimo laikotarpį);
3. Prieinamos informacijos stebėjimas ir analizavimas (valstybės registrai, informacinės sistemos, viešai prieinama informacija, duomenų bazės ir pan.).

Atliekant korupcijos rizikos analizę nagrinėta ir / ar vertinta:

1. Korupcijos rizikos analizės išvados priede Nr. 1 išvardinti teisės aktai, dokumentai ir kita informacija.
2. Įstaigų interneto svetainėse skelbiama informacija, susijusi su analizuojama veiklos sritimi.
3. Įstaigų raštu⁴, elektroniniu paštu ir telefonu pateikta informacija, susijusi su analizuojama veiklos sritimi.
4. Teisės aktų nuostatos, reglamentuojančios įstaigų veiklos sritį, kurioje atliekama korupcijos rizikos analizė.
5. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos turima ir / ar pasiekiami informacija, susijusį su analizuojama įstaigų veiklos sritimi.
6. Kita informacija, reikalinga korupcijos rizikos analizei atlikti.

Korupcijos rizikos analizės išvados, padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize, vertinant:

1. Sociologinių tyrimų duomenis⁵.
2. Darbuotojų savarankiškumą priimant sprendimus ir sprendimų priėmimo diskreciją.
3. Darbuotojų priežiūros ir kontrolės lygį.
4. Veiklos išorės ir / ar vidaus audito informacija;

² Vertinama atsižvelgiant į analizuojamą laikotarpį galiojusias aktualias teisės aktų redakcijas.

³ Informacija gauta el. paštu tomas.motieka@stt.lt

⁴ Įstaigų atsakymai į 2021-11-04 raštus reg. Nr. 4-01-8232 ir 4-01-8234.

⁵ Sociologinio tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2021“ duomenimis, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos ir jai pavaldžias įstaigas, kaip labai korumpuotas vertina 21% gyventojų (IV vieta tarp visų ministerijų su pavaldžiomis įstaigomis), 18% apklaustų įmonių (III vieta tarp visų ministerijų su pavaldžiomis įstaigomis) ir 16% valstybės tarnautojų (IV vieta tarp visų ministerijų su pavaldžiomis įstaigomis). Atsižvelgus į apklaustų įmonių nuomonę, kyšininkavimo indeksas (kyšio prievartavimo / davimo) per pastaruosius 5 metus Aplinkos apsaugos agentūroje sudaro 0,02, o kyšininkavimo efektyvumo indeksas yra 1,0. 2021 m. duomenimis, miestų ir rajonų savivaldybes, kaip labai korumpuotas, įvardija 29% gyventojų, 25% įmonių ir 43% valstybės tarnautojų. Savivaldybių Architektūros / Urbanistikos / Teritorijų planavimo skyrius, kaip labai korumpuotas, įvardija 30% gyventojų, 27% įmonių ir 39% valstybės tarnautojų. Atsižvelgus į apklaustų gyventojų nuomonę, kyšininkavimo indeksas (kyšio prievartavimo / davimo) per pastaruosius 5 metus savivaldybėse buvo 0,08 ir atitinkamai 0,02, o jo efektyvumo indeksas sudarė 1,0; apklausus įmones, nustatytas 0,06 kyšio prievartavimo, 0,03 kyšio davimo ir 1,0 kyšininkavimo efektyvumo indeksas savivaldybėse; valstybės tarnautojų pateiktais duomenimis – atitinkami indeksai sudarė 0,12, 0,02 ir 0,71. Kitos įstaigos, kuriose atlikta KRA, minėtame sociologiniame tyrime neminimos.

5. Analizuojamose procedūrose dalyvaujančių įstaigų darbuotojų rotacijos lygį.
6. Atliekamos veiklos dokumentavimo reikalavimus.
7. Analizuojamos veiklos, dokumentų viešumą ir prieinamumą visuomenei.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize. Jei prašomų pateikti dokumentų ar duomenų nebuvo pateikta, laikoma, kad jų nėra.

2. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKLOS SRITYSE, SUSIJUSIOSE SU VĖJO ENERGETIKOS PLĖTRA

Vienas iš Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos (toliau – ENMIN), kaip pagrindinės valstybės politikos formuotojos energetikos srityje, kuruojamų sektorių – atsinaujinančių išteklių energetika. Vystant šį sektorių, esminis tikslas yra užtikrinti darnią atsinaujinančių energijos išteklių plėtrą diegiant ekonomiškai efektyvias technologijas ir didinant elektros energijos gamybą iš atsinaujinančių šaltinių. Kaip numatyta Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje⁶, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XI-2133 (Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. birželio 21 d. nutarimo Nr. XIII-1288 redakcija), viena iš valstybės strateginių krypčių – įtraukti verslą siekiant šalies energetinės pažangos, Lietuvai tampant informacinių technologijų ir kibernetinio saugumo sprendimų, energetikos, biomasės ir biokuro technologijų, saulės ir vėjo energetikos technologijų, geoterminės energijos technologijų, energetikos rinkos, elektros sistemos veikimo pokyčių, naujų elektros sistemos valdymo metodų kūrimo ir energetikos projektų įgyvendinimo centru. Įgyvendinant minėtą strategiją, numatyta pasiekti vieną iš tikslų – užtikrinti valstybės energetinį saugumą, be kita ko, vystant subalansuotą ir tvarią atsinaujinančių energijos išteklių plėtrą, daugiausiai dėmesio skiriant vėjo energetikai, numatant mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros kryptis, mokestinėmis priemonėmis skatinant investicijas, tame tarpe ir į vėjo energijos gamybos technologinę plėtrą ir tobulinimą.

Įvertinus viešai prieinamą⁷ informaciją ir teisės aktų nuostatas, matome, kad nors atsinaujinančių energijos išteklių plėtra priskiriama ENMIN valdymo sričiai, tačiau jų eksploatacija yra tampriai susieta su kai kuriomis Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos (toliau – AM) kuruojamomis sritimis, tokiomis kaip klimato kaita, gamtos, saugomų teritorijų, kraštovaizdžio apsauga, teritorijų planavimas, planuojamos ūkinės veiklos (toliau – PŪV) poveikio aplinkai vertinimas (toliau – PAV). Atkreiptinas dėmesys, kad būtent AM kaip už klimato kaitos ir aplinkosaugos politikos formavimą atsakinga ministerija, formuodama svarbiausias nuostatas klimato kaitos valdymo srityje, kaip vieną iš sprendimų, mažinančių šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą, numato atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą, tame tarpe, ir vėjo energetikos. Taip pat, AM formuojama politika apima PAV ir tam tikrų aplinkosauginių reikalavimų įgyvendinimą ir / ar leidimų suteikimą norint vystyti ir / ar eksploatuoti energiją iš atsinaujinančių šaltinių išgaunančių įrenginių ir / ar inžinerinių sistemų.

⁶ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.429490>

⁷ Prieiga internete: <https://enmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-3/atsinaujinantys-energijos-istekliai>

Prieiga internete: <https://am.lrv.lt/lt/>

Prieiga internete: <https://enmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-3/atsinaujinantys-energijos-istekliai/teises-aktai-3>

Be to, pastebėtina, kad įgaliojimai įgyvendinant Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymą⁸, kaip pagrindinį teisės aktą, numatantį skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją Lietuvos Respublikoje sistemą, yra paskirstyti skirtingoms institucijoms⁹, tarp kurių, be kita ko, yra numatytos ir savivaldybės, veikiančios pagal savo kompetenciją teritorijų planavimo, statybos, aplinkosaugos srityse. Matome, kad atsinaujinančių išteklių energetikos plėtra apima ne vienos institucijos veiklos sritis, o vykdant tam tikras procedūras, kaip pvz. PŪV PAV, įtraukiamos ir institucijos, pagal kompetenciją, tiesiogiai nesusiję su atsinaujinančia energetika, taip dar labiau išplečiant procedūrose dalyvaujančių subjektų ratą.

Kaip savo interneto tinklapyje nurodo AM¹⁰, PŪV PAV Lietuvoje atliekamas nuo 1996 metų, o pagrindinis teisės aktas, kuriuo vadovaujama vykdant procedūras yra Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas (toliau – PŪV PAV Įstatymas), reglamentuojantis PAV procesą ir jo dalyvių tarpusavio santykius. Vadovaujantis PŪV PAV Įstatymo 7 straipsnio 2 dalimi planuojamos ūkinės veiklos atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo privaloma kai planuojama ūkinė veikla įrašyta į PŪV PAV Įstatymo 2 priedo veiklų rūšių sąrašą. Vadovaujantis PŪV PAV Įstatymo 3 straipsnio 1 dalimi planuojamai ūkinei veiklai privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą, kai planuojama ūkinė veikla įrašyta į PŪV PAV Įstatymo 1 priedo veiklų rūšių sąrašą, priimta atrankos išvada, kad poveikio aplinkai vertinimas privalomas arba planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas gali daryti poveikį „Natura 2000“ teritorijoms ir nustatoma, kad šis poveikis reikšmingas. PŪV PAV Įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytos atsakingosios institucijos funkcijas savarankiškai vykdo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. liepos 28 d. nutarimu Nr. 900 „Dėl įgaliojimų Aplinkos ministerijai ir jai pavaldžioms institucijoms suteikimo“¹¹ įgaliota Aplinkos apsaugos agentūra (toliau – AAA). AAA interneto tinklapyje¹² nurodyta, kad atrankos ir PAV procesuose be planuojamos ūkinės veiklos organizatoriaus (užsakovo), PAV dokumentų rengėjo dalyvauja PAV subjektai (valstybės institucijos, atsakingos už sveikatos apsaugą, priešgaisrinę apsaugą, kultūros vertybių apsaugą, savivaldybės vykdomoji institucija) ir visuomenė. Taip pat, įvardijamas ir atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo tikslas – nustatyti, ar privaloma atlikti konkrečios planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą, t. y. procesą, kurio metu pagal pateiktą planuojamos ūkinės veiklos organizatoriaus pateiktą informaciją, pasikonsultavus su poveikio aplinkai vertinimo subjektais ir visuomene, nustatoma, ar reikalingas planuojamos veiklos

⁸ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.398874/asr>

⁹ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5DAAAAFEB503/asr>

¹⁰ Prieiga internete: <https://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritis-1/planuojamos-ukines-veiklos-poveikio-aplinkai-vertinimas>

¹¹ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.132CD3E15732/asr>

¹² Prieiga internetu: <https://aaa.lrv.lt/lt/naujienos/tarsos-prevencija-planuojant-naudoti-atsinaujinancius-vejo-ir-saules-energijos-isteklius>

poveikio aplinkai vertinimas, ar planuojamos ūkinės veiklos užsakovas gali pradėti įstatymuose nurodytų veiklos vykdymo leidimų gavimo procedūras be poveikio aplinkai vertinimo. Pateikiama ir informacija dėl AAA bendradarbiavimo su Valstybine saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos: AAA, vadovaudamasi PŪV PAV Įstatymo 5 straipsnio 2 dalimi, į poveikio aplinkai vertinimo procesą poveikio aplinkai vertinimo subjekto teisėmis kviečiasi Valstybinę saugomų teritorijų tarnybą prie Aplinkos ministerijos (toliau – VSTT). AAA išnagrinėjusi ir įvertinusi PAV ataskaitą ir remdamasi poveikio aplinkai vertinimo subjektų išvadomis dėl ataskaitos ir planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai priima sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai.

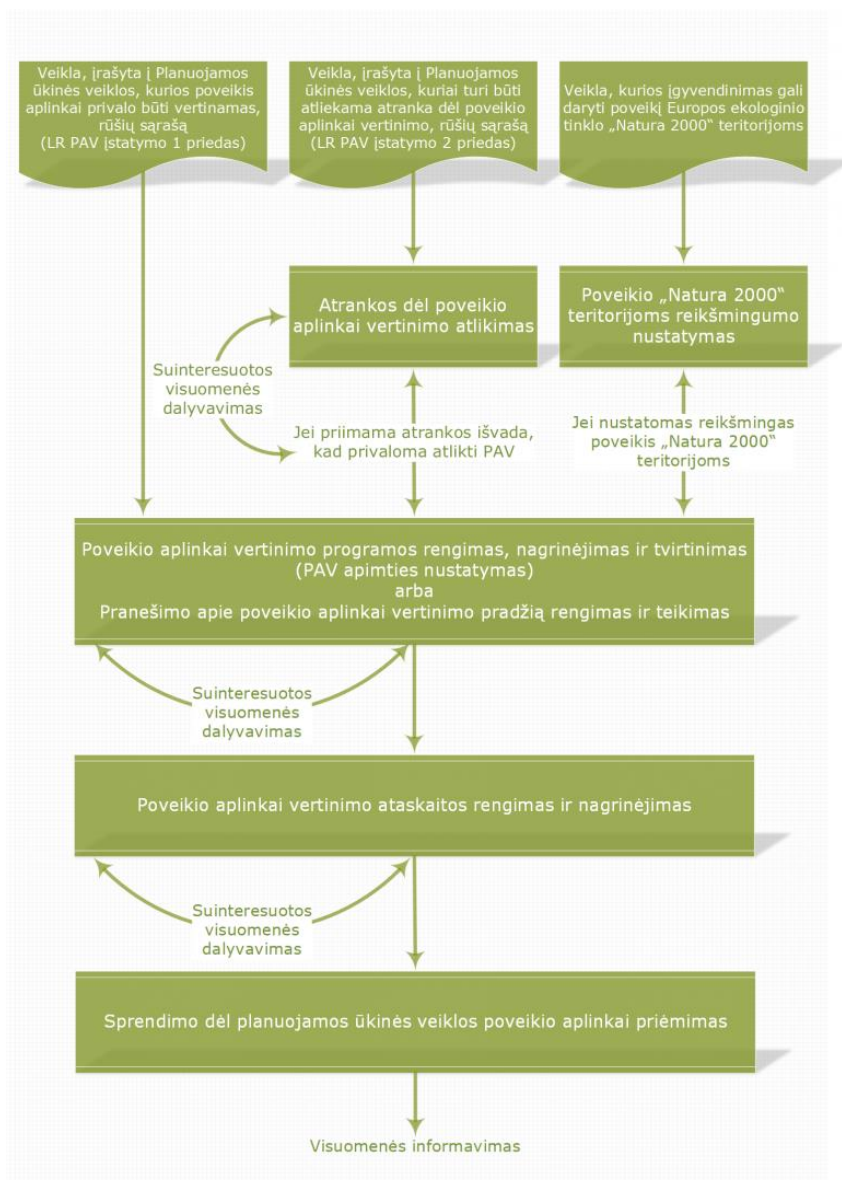
Pažymėtina, kad atsakingosios institucijos sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai, įskaitant jame nustatytas sąlygas, yra privalomas planuojamos ūkinės veiklos organizatoriui įgyvendinant planuojamą ūkinę veiklą. Planuojama ūkinė veikla gali būti vykdoma tik tada, kai AAA priima sprendimą, kad veikla atitinka aplinkos apsaugos, visuomenės sveikatos, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, gaisrinės ir civilinės saugos teisės aktų reikalavimus. Atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis PŪV PAV Įstatymo 3 straipsnio 3 dalimi, atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) poveikio aplinkai vertinimas turi būti atliktas iki įstatymuose įtvirtinto leidimo išdavimo. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo¹³ nuostatomis, leidimas veiklai gali būti išduodamas esant galiojančiam atsakingosios institucijos – AAA, sprendimui dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai, pagal kurį planuojama ūkinė veikla atitinka teisės aktų reikalavimus, ar atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo išvadą, kad poveikio aplinkai vertinimas neprivalomas.

Apibendrintos PAV proceso procedūros pateikiamos žemiau vaizduojamoje schemoje¹⁴.

---

¹³ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.2493?faces-redirect=true>

¹⁴ Prieiga internete: https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/PAV/PAV%20procesas_LT.png

Nagrinėjamos PŪV PAV proceso teisinio reguliavimo mastas yra platus ir apima 25 teisės aktais¹⁵ numatytas reguliacines normas, taip pat, 18 atskirų rekomendacijų ir vertinimo metodikų¹⁶, o vykdant tam tikras procedūras galimas ir netiesioginis minėto proceso reguliavimas. Taip pat, vertinant korupcijos rizikos analizės metu gautą informaciją, pastebėta, kad atlikdami PAV procedūras PŪV užsakovai ir / ar dokumentų rengėjai ne visada tinkamai parengia PAV dokumentus, todėl sulaukia PAV subjektų, atsakingų už aplinkos apsaugą pastabų dėl PAV dokumentų ir juose pateikiamos informacijos turinio, apimties ar atitikties numatytiems reikalavimams, o pakartotinis minėtų dokumentų tikslinimas ir pateikiamų pastabų kiekis daro procedūras ypatingai imlias laikui.

¹⁵ Prieiga internete: <https://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/planuojamos-ukines-veiklos-poveikio-aplinkai-vertinimas/pav-reglamentuojantys-teises-aktai-ir-tarpvalstybiniai-susitarimai>, <https://aaa.lrv.lt/lt/teisine-informacija/teises-aktai>

¹⁶ Prieiga internete: <https://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/planuojamos-ukines-veiklos-poveikio-aplinkai-vertinimas/metodine-ir-kita-informacija>

Analogiški pastebėjimai įvardinti ir Valstybės kontrolės 2020 m. gegužės 4 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VAE-3¹⁷. Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu nustatyta, jog AAA, PŪV užsakovams / PAV dokumentų rengėjams, atskirais atvejais, dėl PAV ataskaitų pateikė: 23 *pastabas* PAV ataskaitai (2021-01-22 Nr. (30.2)-A4E-853), 25 *pastabas* (2021-07-16 Nr. (30.2)-A4E-8416), 53 *pastabas* (2021-02-02 Nr. (30.2)-A4E-1328 ir 2021-05-12 Nr. (30.2)-A4E-5852), 43 *pastabas* (2021-10-27 Nr. (30.2)-A4E-12340), 78 *pastabas* (2021-04-12 Nr. (30.2)-A4E-4389 ir 2021-05-24 Nr. (30.2)-A4E-6381). Kai kurie PŪV užsakovai / PAV dokumentų rengėjai, dokumentus tikslino du ir daugiau kartų. Esanti situacija kelia klausimą, ar toks galimai neproporcingai platus vienos srities teisinis reguliavimas atitinka jam keliamus tikslus ir yra pakankamai aiškus.

2.1. Nesant vientiso, nuoseklaus ir aiškaus reglamentavimo kyla rizika dėl subjektyvaus ir nevienodo teisės normų taikymo.

Planuojamos ūkinės veiklos atrankos metodiniai nurodymai¹⁸ (toliau – Atrankos nurodymai), patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1-665 „Dėl Planuojamos ūkinės veiklos atrankos metodinių nurodymų patvirtinimo“, kurie yra taikomi atliekant PŪV atranką dėl PAV, reglamentuoja reikalavimus, keliamus atrankos procese pateikiamai informacijai. Atkreiptinas dėmesys, kad Planuojamos ūkinės veiklos atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašo¹⁹ (toliau – Atrankos aprašas), patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. D1-845 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos dėl poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ II skyrius „Planuojamos ūkinės veiklos atrankos metodiniai nurodymai“, iš esmės, atkartoja ir plačiau nustato informacijos, pagal kurią sprendžiama, ar reikia atlikti PAV, PAV atlikimui reikiamos informacijos sudėtį ir turinį, PAV atrankos proceso dalyvių santykius rengiant ir nagrinėjant atrankos informaciją ir priimant atrankos dėl PAV išvadą ir jos viešinimą.

Atkreiptinas dėmesys, kad Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų nagrinėjimo Aplinkos ministerijoje ir jai pavaldžiose institucijose tvarkos aprašo²⁰, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. D1-311 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų nagrinėjimo Aplinkos ministerijoje ir jai pavaldžiose institucijose tvarkos aprašo patvirtinimo“ 6 punktą numato, jog „*Atsakinga institucija, vadovaudamasi Planuojamos ūkinės veiklos atrankos metodiniais*

¹⁷ Prieiga internete: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/23912>

¹⁸ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.269192>

¹⁹ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/2aa531c0b27011e7a80ef1cff7d455dd/asr>

²⁰ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.279856/asr>

nurodymais, per 20 darbo dienų nuo informacijos atrankai atlikti gavimo dienos raštu turi pateikti planuojamos ūkinės veiklos organizatoriui (užsakovui) ar PAV dokumentų rengėjui ir PAV subjektams motyvuotą atrankos išvadą, ar privaloma atlikti PAV (2 priedas), ir per 3 darbo dienas informuoti visuomenę paskelbdama priimtą atrankos išvadą ir informaciją atrankai savo interneto tinklalapyje, kad PAV proceso dalyviai galėtų išsamiai susipažinti su atrankos informacija ir teikti pasiūlymus dėl atsakingos institucijos priimtos atrankos išvados persvarstymo.<...>“, tačiau atsakingos institucijas funkciją vykdanči aplinkos apsaugos agentūra nurodo²¹, kad vykdydama PAV procedūras vadovaujasi, be kita ko, aukščiau minėtu Atrankos aprašu, o Atrankos nurodymų pateiktame sąraše nemini, taigi, teigtina – jais nesivadovauja. Esanti situacija, kuomet du tos pačios galios teisės aktai reguliuoja tuos pačius procesus, laikytina ydinga dėl galimo perteklinio reguliavimo ir galimai neatitinka Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme²² numatytų teisėkūros tikslingumo ir sistemiškumo principų, o siekiant teisės normų taikymo nuoseklumo ir vienodo jų taikymo, turėtų būti koreguojama²³.

Taip pat, pastebėtina, kad PŪV PAV Įstatyme įtvirtintos kai kurios teisinio reguliavimo nuostatos, susijusios su atranka dėl PŪV PAV, nėra visiškai tikslios, aiškios ir nedviprasmiškos. Minėto įstatymo 7 straipsnio 5 dalis numato, į kokią informaciją atsižvelgdama atsakingoji institucija²⁴ atlieka atranką dėl PŪV PAV ir 1 minėtos dalies punkte numatyta, jog tokia informacija apima *„planuojamos ūkinės veiklos mastą, pobūdį, jos sąveiką su kita vykdoma ūkine veikla <...>“*, o 3 tos pačios dalies punktas numato, jog atsižvelgiama ir į *„planuojamos ūkinės veiklos poveikio dydį ir erdvinį mastą, jo tikimybę ir pobūdį <...>“*. Atkreiptinas dėmesys, kad tokios formuluotės laikytinos gana abstrakčiomis, nes nėra aišku kokių aspektu ir kokiais ribiniais dydžiais remiantis reikėtų vertinti PŪV „mastą“, o „planuojamos ūkinės veiklos poveikio dydis ar jo tikimybė“ yra vertinamojo pobūdžio kriterijai, kurie gali būti interpretuojami ir taikomi skirtingai, taip sukuriant nevienodus pagrindus tolimesnių PAV procedūrų vykdymui / nevykdymui. Taip pat, PŪV PAV Įstatymo 8 straipsnio 5 dalyje yra numatyta *„Jeigu iki programos patvirtinimo, tačiau ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo programos gavimo savivaldybės vykdomojoje institucijoje dienos*

²¹ 2021 m. gruodžio 3 d. raštas reg. Nr. 5-01-12761

²² Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.B4FA4C56B8D5/asr>

²³ KRA išvados projekto derinimo metu, AM pateikė pastebėjimą, jog: *„2017-11-01 įsigaliojo naujos redakcijos PŪV PAV įstatymas ir nauji jį įgyvendinantys teisės aktai, aplinkos ministro 2017 m. įsakymai D1-845 ir D1-88. Tuo tarpu 2005-2006 m. patvirtinti aplinkos ministro įsakymai galioja tik atrankos ir PAV procedūroms pradėtoms iki naujos redakcijos įstatymo įsigaliojimo. AM kelis kartus bandė pripažinti netekusiais galios 2005-2006 m. priimtus įgyvendinamuosius teisės aktus, tačiau negalėjo to padaryti dėl vykstančių teisminių procedūrų. AM interneto svetainėje nurodyta, kad šie įsakymai galioja tik procedūroms pradėtoms iki 2017-10-31.“* STT nuomone, atsižvelgiant į tai, kad visi pirmiau minėti teisės aktai KRA atlikimo metu yra galiojantys, susidaro situacija, kuomet tuos pačius santykius reguliuojantys teisės aktai gali būti taikomi selektyviai, o tai vertintina kaip galima korupcijos rizika, todėl pastaba laikytina aktualia.

²⁴ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.106150/asr>

savivaldybės, kurios teritorijoje planuojama ūkinė veikla, taryba priima neigiamą motyvuotą sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių, poveikio aplinkai vertinimo procedūros negali būti tęsiamos tol, kol galioja savivaldybės tarybos priimtas neigiamas motyvuotas sprendimas <...>“, o to paties straipsnio 6 dalyje įtvirtinama PAV subjektų teisė „pateikti motyvuotus reikalavimus poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjui papildyti ar pataisyti programą <...>“. Akmenės rajono savivaldybės administracija 2020 m. lapkričio 19 d. raštu Nr. S-2951 „Dėl savivaldybės tarybos sprendimo pateikimo“, adresuotu AAA ir UAB „Akmenės vėjo energija“, nurodo, kad Akmenės rajono savivaldybės taryba 2020 m. lapkričio 18 d. sprendimu Nr. T-228 „Dėl nepritarimo planuojamai ūkinei veiklai“, nusprendžia nepritarti UAB „Akmenės vėjo energija“ planuojamai ūkinei veiklai, numatytai VšĮ „Darnaus vystymosi centras“ parengtoje poveikio aplinkai vertinimo programoje. Atsižvelgiant į PŪV PAV Įstatymo 8 straipsnio 5 dalies nuostatas, Akmenės rajono savivaldybės taryba minėtame sprendime pateikia ir tokio sprendimo priėmimo motyvus. Nekvestionuojant Akmenės rajono savivaldybės tarybos sprendimo teisėtumo, atkreiptinas dėmesys, kad kai kurie išdėstyti motyvai gali būti vertinami tik kaip tam tikrų asmenų / asmenų grupių nuomonė, o ne realūs, faktiniai pagrindai dėl ko PŪV galėtų būti draustina / neleistina. Vienas motyvų: „2.2. gyventojai ir bendruomenės nepitaria ir savo nuomonę / pastabas pareiškė raštiškai;“ atspindi asmenų nuogaštavimus, kurie galėtų būti patvirtinti ar paneigti atlikus PAV procedūras. Kitas motyvas, kad „<...> dėl planuojamų vėjo elektrinių gali būti trikdomos saugomos rūšys „Natura 2000“ teritorijoje <...>; įrengtos vėjo elektrinės gali turėti poveikį saugomų rūšių ar populiacijų tankumui minėtose teritorijose; <...>“ tiesiogiai sietinas su PAV tikslais, todėl kad būtų įvertintas galimas neigiamas poveikis aplinkai, tikslinga atlikti PAV. Minėtame sprendime nurodytas motyvas, kad „2.4. PAV programoje planuojamos įrengti vėjo elektrinės paskirstytos didelėje Akmenės rajono šiaurinėje teritorijoje, pavieniais objektais, kuriems bus reikalinga papildoma infrastruktūra, žemės naudojimo ribojimai įjungiant vėjo elektrines į bendrą energetinę sistemą.“ nepaaiškina, ar nėra galimybių vystyti reikalingą infrastruktūrą, spręsti kitus, susijusius klausimus, nes atliekant PAV, be kita ko, galėtų būti įvertintos ir planuojamų VE statybos vietų alternatyvos, aptarti infrastruktūros plėtros / įrengimo / atstatymo klausimai.

Pažymėtina, kad duomenų ir / ar dokumentų, pagrindžiančių, kad aukščiau įvardintas Akmenės rajono savivaldybės tarybos sprendimas būtų pakeistas / panaikintas, analizės atlikimo metu nenustatyta, o pačiame sprendime jo galiojimas laike neapibrėžtas, tačiau PAV procedūros tęsiamos UAB „Akmenės vėjo energija“ 2020 m. gruodžio 29 d. teikiant prašymą AAA dėl PAV programos tvirtinimo, kuriame, be kita ko, minėta įmonė nurodo, kad „4. Akmenės rajono savivaldybės administracija atsakymo rašto per terminą (5 d. d.) nepateikė. Prašymo registracijos

data 2020-12-17“.

Atsižvelgus į aukščiau išdėstyta, manytina, kad esanti situacija, kuomet savivaldybių tarybos, nebūdamos PAV subjektais, savo motyvuotu neigiamu sprendimu gali stabdyti PAV procesą, ir nėra nurodoma, kaip, kokiomis sąlygomis ar kokius reikalavimus įvykdžius, tokį sprendimą galima panaikinti, o teikti reikalavimą papildyti / taisyti PAV programą, kuri įvykdžius PAV procedūros galėtų tęstis, yra tik teisė, bet ne pareiga, laikytina ydinga, nes sukelia galimybes piktnaudžiauti ir vilkinti PAV procesus.

Tas pats pastebėjimas taikytinas ir 10 straipsnio 5¹ dalyje numatytam reglamentavimui. Be to, PŪV PAV Įstatymo 8 straipsnio 6 ir 9 dalyse, 10 straipsnio 6 ir 10 dalyse, bei 11 straipsnio 2 ir 3 dalyse yra numatyta prievolė PŪV PAV dokumentų rengėjui po PAV subjektų / atsakingos institucijos / suinteresuotos visuomenės pateiktų pastabų pataisyti ir / ar papildyti PŪV PAV programą ar ataskaitą ir iš naujo ją teikti derinti / svarstyti pastabas pateikusiems subjektams ir atsakingai institucijai. Iš esmės, toks reguliavimas, kuomet nėra konkrečių įtvirtintų nuostatų ar normų, išskyrus PŪV PAV Įstatymo 6 straipsnio 7 dalies nuostatas, kuriose numatyta, kad „<...>negali reikalauti informacijos ir (ar) duomenų, kurių nenurodė pirmą kartą nagrinėdami atrankos informaciją ar poveikio aplinkai vertinimo dokumentus, tačiau galėjo jų pareikalauti.“, gali sudaryti sąlygas procedūrų vilkinimui reikalaujant pakartotinių patikslinimų, nes kaip numato Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. D1-636 „Dėl poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatų patvirtinimo“ priedo IV skyriuje pateikiama rekomendacinio pobūdžio nuostata „Pageidautina, kad galimas neigiamas ar teigiamas poveikis gamtinei ir antropogeninei aplinkai būtų išreikštas kiekybiškai.“, o tai gali suponuoti, jog nebus užtikrintas objektyvus, konkrečiai pamatuojamų duomenų, įvertinimas. Be kita ko, minėtų PAV programos ir ataskaitos rengimo nuostatų 7 punkte nurodoma, kokie duomenys turi būti pateikti PAV programoje, tačiau pateikiamas sąrašas nėra baigtinis, nurodant, kad turi būti teikiama ir „kita poveikio aplinkai vertinimo požiūriu svarbi informacija“ taip sudarant sąlygas subjektyviai vertinti pateikiamos informacijos apimtis ir galimai nepagrįstiems reikalavimams ją tikslinti.

Planuojamos ūkinės veiklos (vėjo jėginių įrengimo) poveikio aplinkai vertinimo rekomendacijos R 44-03²⁵ (toliau – Rekomendacijos 44-03), patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. liepos 31 d. įsakymu Nr. 406 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos (vėjo jėginių įrengimo) poveikio aplinkai vertinimo rekomendacijų R 44-03 patvirtinimo“ nustato papildomus reikalavimus vėjo jėginių poveikio aplinkai vertinimui, kurių tikslas, be kita ko,

²⁵ Neteko galios KRA atlikimo metu

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/575e4f10a3d611ecaf79c2120caf5094?jfwid=>

„Atliekant šį vertinimą, svarbu tiksliai nustatyti planuojamos ūkinės veiklos galimo poveikio aplinkai aspektus <...>“. Kaip nurodyta Rekomendacijų R 44-03 4 punkte: „Rekomendacijos taikomos, atliekant naujai planuojamų įrengti vėjų jėgainių ar jų parkų, esamų vėjo jėgainių ar jų parkų išplėtimo ar kitais atvejais, poveikio aplinkai vertinimą.“ Taip neapibrėžtai išplečiant šių rekomendacijų taikymo sritį, lieka neaišku, ar jas reikėtų taikyti pvz. atliekant esamų vėjo parkų mažinimo ar atskirų jėgainių galios ribojimo atvejais, ar kitais atvejais, todėl galimos rizikos, kad ne visuomet ūkinės veiklos bus vertinamos laikantis tų pačių normų. Taip pat, pastebėtina, kad Rekomendacijų R 44-03 10 punkte numatomas rekomenduojamos PAV ataskaitoje pateikti informacijos sąrašas nėra baigtinis: „<...>10.17. kitos svarbios vietovės savybės ar charakteristikos.“, o tai gali sudaryti prielaidas nevienodai vertinti pateikiamos informacijos apimtį ir tuo pačiu įtakoti subjektyvų PAV. Be kita ko, tų pačių rekomendacijų 14 punktas reglamentuoja aspektus, į kuriuos, rekomenduojama atsižvelgti atliekant PAV. Vienas iš rekomenduotinių aspektų numatytas 14.5 papunktyje: „<...> Galimas socialinis poveikis vietinei bendruomenei, esančiai vėjo jėgainių parko kaimynystėje, bendruomenės požiūris ir galimi konfliktai, dabartinių žemės naudotojų požiūris ir suvokimas.“ turėtų būti vertintinas kaip sunkiai objektyviai pamatuojamas, įvertinamas ar sudarantis galimybę nevienodai jį interpretuoti.

Taip pat, atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba 2020 m. sausio 13 d. atliko kai kurių teisės aktų, reglamentuojančių PŪV PAV procedūras antikorupcinį vertinimą ir pateikė AM antikorupcinio vertinimo išvadą Nr. 4-01-246. Minėtas antikorupcinis vertinimas buvo atliekamas reaguojant į viešojoje erdvėje visuomenės keliamas problemas bei STT gaunamą informaciją, jog suinteresuota visuomenė neinformuojama apie numatomą vykdyti ūkinę veiklą bei, pagal galiojantį teisinį reglamentavimą, negalinti inicijuoti PAV procedūrų, kai tai nenumatyta Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme (toliau – PŪV PAV Įstatymas), nors planuojama ūkinė veikla gali paveikti suinteresuotos visuomenės gyvenimo kokybę, daryti įtaką sveikatai ir gyvenamajai aplinkai. Informaciją apie pateiktų pasiūlymų įgyvendinimą AM pateikė 2021 m. kovo 4 d. raštu reg. Nr. (10)-D8(E)-1425 (STT reg. Nr. 5-01-2560). Pastebėtina, kad buvo pateikti penki pasiūlymai iš kurių į du AM neatsižvelgė. Vienas iš jų aktualus PŪV atrankos dėl PAV procedūrų vykdymui. Kaip yra nurodyta aukščiau minėtoje antikorupcinio vertinimo išvadoje: „Atrankos aprašo 1 priede yra nustatyti planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai kriterijai, kurių reikšmingumą įvertinusi atsakingoji institucija nusprendžia, ar pagal planuojamos ūkinės veiklos organizatoriaus ar dokumentų rengėjo, subjektų bei suinteresuotos visuomenės pateiktus dokumentus bei informaciją būtina atlikti planuojamos ūkinės veiklos PAV. Analizuojamo priedo pateiktoje lentelėje prie kiekvieno kriterijaus atsakingosios institucijos specialistas, kaip nurodyta Atrankos aprašo 52 punkte,

pažymi, ar konkretus kriterijus reikšmingas bei surašo reikšmingumą pagrindžiančius savo motyvus. Lentelėje nurodytų kriterijų vertinimo reikšmių, kurios lemtų kriterijaus reikšmingumą priimant sprendimą dėl poveikio aplinkai vertinimo atlikimo būtinumo, nėra nustatyta, todėl specialistas kriterijaus reikšmingumą įvertina pagal PAV subjektų pateiktą informaciją bei savo subjektyvų vertinimą, kuris priklauso nuo asmeninių savybių, žinių ir pan., todėl yra rizika, kad skirtingi asmenys tų pačių poveikio aplinkai kriterijų reikšmingumą gali vertinti skirtingai ir tai gali lemti skirtingo sprendimo priėmimą dėl būtinumo atlikti PAV. <...>“. Atsižvelgiant į tai, kad esantis teisinis reguliavimas sudaro galimybę analogiškose situacijose skirtingai vertinti ir subjektyviai interpretuoti poveikio aplinkai kriterijaus reikšmingumą, manytina, kad anksčiau pateiktas pasiūlymas nustatyti kriterijaus reikšmingumo vertinimo reikšmes laikytinas aktualiu.

Pasiūlymas:

AM, atsižvelgiant į kuruojamas veiklos sritis ir turint teisėkūros iniciatyvos teisę, tobulinti analizuojamos srities teisinį reglamentavimą, siekiant išvengti galimo perteklinio teisinio reguliavimo, taip pat, inicijuoti teisės aktų pakeitimus, siekiant numatyti konkrečias informacijos, į kurią turi atsižvelgti AAA atlikdama atrankos dėl PAV procedūras, vertinimo kriterijus bei įtvirtinti nuostatas, užtikrinančias PAV procedūrų vykdymo nuoseklumą.

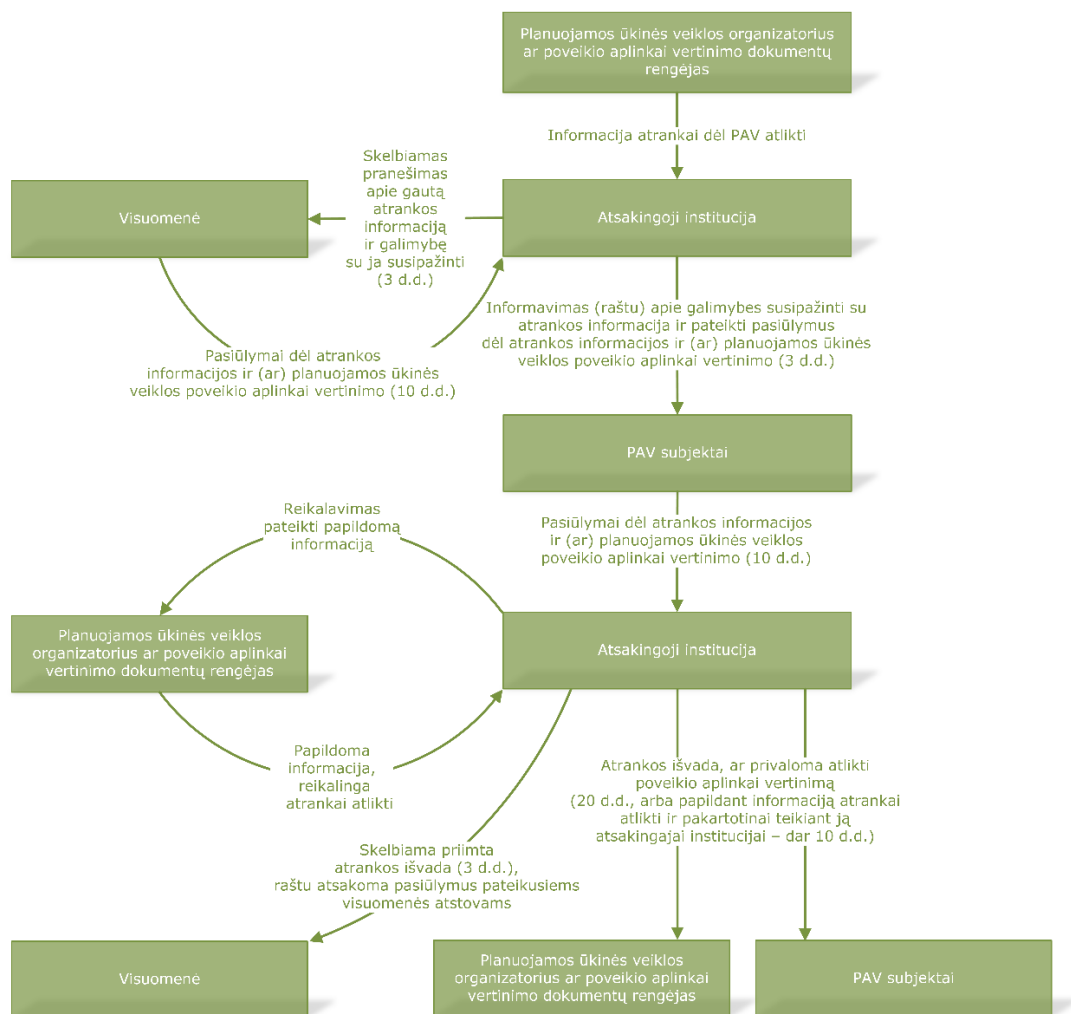
AAA interneto tinklapyje, skiltyje²⁶ „Veiklos sritys. Poveikio aplinkai vertinimas (PAV)“ pateikiama informacija apie vykdytas PAV procedūras. Susipažinus su šia informacija, nustatyta, kad analizuojamu laikotarpiu Akmenės, Kelmės, Plungės ir Telšių rajonų savivaldybių teritorijose informaciją dėl atrankos PAV pateikė 10 atskirų vėjo energetikos vystytojų dėl 11 projektų, iš kurių 4 AAA sprendimu PAV neprivalomas, 5 reikia atlikti PAV procedūras ir dėl 2 atrankos procedūros tęsiamos arba yra nutrauktos. Atkreiptinas dėmesys, kad analizės atlikimo metu dalis minėtoje AAA interneto svetainėje pateikiamos informacijos buvo nepasiekiamo²⁷.

Atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo tikslas – nustatyti, ar privaloma atlikti konkrečios planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą. Detaliau atrankos procedūros pateikiamos žemiau vaizduojamoje schemoje²⁸:

²⁶ Prieiga internete: <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/poveikio-aplinkai-vertinimas-pav>

²⁷ Žiūrėta 2022-04-15, 2022-04-19, 2022-05-10.

²⁸ Prieiga internete: <https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/Atrankos%20proceduros.png>

2.2. Ne visais atvejais VSTT veikia savo kompetencijos ribose, galimai viršydama jai PŪV PAV Įstatymu priskirtas kompetencijas.

Vadovaujantis PŪV PAV Įstatymu, AAA, atlikdama PAV atrankos procedūras, privalo vertinti ir Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ (toliau – „Natura 2000“) teritorijų gamtosauginius aspektus. Tame pačiame įstatyme numatyta, kad jei PŪV numatoma įgyvendinti „Natura 2000“ teritorijoje ar šios teritorijos artimoje aplinkoje, pareiga kreiptis į VSTT dėl PŪV įgyvendinimo poveikio reikšmingumo šioms teritorijoms nustatymo tenka PŪV organizatoriui ar užsakovui. Vadovaujantis šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 2 punktu, VSTT atrankos dėl PAV ir PAV procesų dalyviu yra tik tada, kai „poveikio aplinkai vertinimas atliekamas pagal šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktą, – aplinkos ministro įgaliotos saugomų teritorijų institucijos“ t. y. „kai PŪV įgyvendinimas gali daryti poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms ir kai saugomų teritorijų institucija, nurodyta Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme (toliau – saugomų teritorijų institucija), aplinkos ministro nustatyta tvarka nustato, kad šis poveikis gali būti

reikšmingas“. Minėto įstatymo 6 straipsnyje yra reglamentuotos atrankos dėl PAV ir PAV procedūrų dalyvių funkcijos ir šio straipsnio 5 dalies 4 punktą numato, kad VSTT priskirta funkcija – teikti išvadas dėl poveikio „Natura 2000“ teritorijoms „4) saugomų teritorijų institucija – dėl planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms;“. Taigi, atsižvelgiant į įstatymo nuostatas, vienintelė VSTT kompetencija atrankos dėl PAV ir PAV procesuose yra – vertinti galimą poveikį „Natura 2000“ teritorijoms.

Analizuojant KRA subjektų pateiktą informaciją, nustatyta, kad tam tikrais atvejais VSTT teikė išvadas *dėl kitų aplinkosauginių aspektų*, nei galimas poveikis „Natura 2000“ teritorijoms²⁹:

1. AAA 2020 m. birželio 23 d. atrankos išvadoje Nr. (30.2)-A4E-5465 pažymi, kad VSTT 2020 m. balandžio 28 d. raštu Nr. (4)-V3-481(7.21) nurodė, kad artimiausios „Natura 2000“ svarbios teritorijos yra 3,7 km. nutolusios nuo PŪV vietos, PŪV įgyvendinimas reikšmingos neigiamos įtakos neturės. Taip pat, nurodė: „<...> kad PŪV galimai turės įtakos aplinkiniam kraštovaizdžiui ir šiuo aspektu poveikio aplinkai atlikti yra tikslinga, tačiau atsižvelgiant į PAV dokumentų rengėjo pateiktus duomenis bei atlikto kraštovaizdžiui ir rekreacinėms teritorijoms vertinimo rezultatus, poveikis kraštovaizdžiui (VIH2 tipo) nebus žymus, o rekreacinių teritorijų teikiamų paslaugų suprastėjimo, dėl jų lokalių paskirties, nėra numatoma. <...>“, nors nuo vizualiai reikšmingų ir rekreacinių objektų vėjo elektrinės (toliau – VE) būtų nutolusios 1,4 – 5,9 km. ir būtų matomos. Pateiktas vertinimas galimai laikytinas prieštaringu, nes nėra aiškios VSTT kompetencijų ribos atrankos dėl PAV procese, taip pat kuo remiantis atlikus vertinimą konstatuojamas būtent toks vizualinis poveikis.

2. Taip pat, VSTT, atsakydama į 2020 m. lapkričio 10 d. AAA raštą Nr. (30.2)-A4E-10120 pateiktame 2020 m. lapkričio 13 d. atsakyme Nr. (4)-V3E-490 pateikė informaciją, kad artimiausia „Natura 2000“ teritorija nuo PŪV vietos nutolusi 5 km. ir nepatenka į saugomų teritorijų artimą aplinką. VSTT minėtame rašte, be kita ko, nurodo, kad „<...> vėjo jėginių parką numatoma įrengti apie 9 km atstumu nuo Germanto valstybinio kraštovaizdžio draustinio. <...> Siekiant realiai įvertinti galimą vėjo jėginių poveikį saugomų teritorijų kraštovaizdžiui turi būti atlikta planuojamo vėjo jėginių parko vizualizacija iš Germanto valstybiniame kraštovaizdžio draustinyje esančių regyklų, apžvalgos vietų bei kraštovaizdžio monitoringo taškų, taip pat pažintinių trasų ir maršrutų. <...>

²⁹ KRA išvados projekto derinimo metu, VSTT pateikė nuomonę, kad: „VSTT kompetencijos PAV procese negalima vertinti taip siaurai, tikrai pagal PŪV PAV Įstatymo 6 straipsnio 5 dalies 4 punktą. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 27 straipsnio 5 dalyje apibrėžtos VSTT funkcijos, kurias ji atlieka įgyvendindama saugomų teritorijų politiką.<...> Pažymėtina, kad pagal Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos nuostatų (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D92B11E71A89/asr>) 9.4p. vienu iš VSTT veiklos tikslų yra užtikrinti kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos ir atkūrimo politikos priemonių įgyvendinimą Lietuvos Respublikos teritorijoje.<...>“ STT vertinimu, VSTT nuostatai yra žemesnės galios teisės aktas nei įstatymai, o susidarius situacijai, kuomet tos pačios galios teisės aktai skirtingai apibrėžia VSTT kompetencijas (Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas vs PŪV PAV Įstatymas), manytina, kad yra tam tikrų teisės normų kolizija, tuo labiau, kad vienas jų (PŪV PAV Įstatymas) kaip specialusis įstatymas, STT nuomone, ir turėtų būti taikomas PAV procedūrų metu. Todėl, siekiant teisinio reguliavimo aiškumo ir nuoseklumo, STT pastaba laikytina aktualia.

PAV metu būtina įvertinti galimą suminį planuojamos ūkinės veiklos ir 10 km spinduliu apie planuojamą teritoriją esamų ar planuojamų vėjo elektrinių poveikį kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei, numatant poveikį mažinančias priemones.<...> Tarnyba dalyvauti kaip PAV subjektas PAV procese nepageidauja. <..> “. Atsižvelgiant į tai, nėra aišku, kaip turėtų būti vertinama VSTT nuomonė, kuomet pasisakoma ir dėl poveikio kraštovaizdžiui, ir dėl būtinybės atlikti suminį PAV, kurie su „Natura 2000“ teritorijomis nėra susiję, o pati VSTT PAV procese dalyvauti nepageidauja.

3. Analogišką atsakymą į AAA 2020 m. gegužės 5d. raštą Nr. (30.2)-A4E-3676 VSTT pateikia 2020 m. gegužės 25 d. Nr. (4)-V3E-567, kuriame nurodo, jog 2,1 km. atstumu nutolusiai „Natura 2000“ apsaugai svarbiai teritorijai PŪV reikšmingos neigiamos įtakos neturės, todėl PŪV nevertintina, kaip planuojama „Natura 2000“ artimoje aplinkoje, tačiau pasisako dėl galimo žymaus poveikio Ventos regioninio parko saugomam kraštovaizdžiui ir būtinumo atlikti VE parko vizualizaciją, nors kaip PAV subjektas PAV procese dalyvauti nepageidauja.

4. Paminėtinas ir kitas, savo turiniu panašus, VSTT atsakymas į 2020 m. kovo 24 d. AAA raštą Nr. (30.2)-A4E-2289. VSTT 2020 m. balandžio 2 d. raštu Nr. (4)-V3E-414 nurodo, jog, atsižvelgiant į PŪV atstumą iki artimiausios „Natura 2000“ apsaugai svarbios teritorijos, kuris yra apie 2,1 km., PŪV pakankamu atstumu nutolusi nuo saugomų teritorijų ir PŪV įgyvendinimas reikšmingos neigiamos įtakos neturės, tačiau pateikia nuomonę dėl galimo poveikio kraštovaizdžio estetiniam potencialui ir būtinybės atlikti PAV dėl PŪV išdėstymo miškingoje teritorijoje.

5. AAA 2020 m. sausio 10 d. atrankos dėl PAV išvadoje Nr. (30.2)-A4E-200 nurodo, kad VSTT 2019 m. spalio 22 d. raštu Nr. (4)-V3-1253(7.21) bei 2020 m. sausio 3 d. raštu Nr. (3)-V3-2(7.21) pateikė nuomonę, kad vėjo jėgainės gali būti matomos iš Tytuvėnų ir Dubysos regioninių parkų regyklų, nuo daugelio kelių ir turizmo trasų bei turėti reikšmingą poveikį saugomų teritorijų kraštovaizdžiui, todėl reikia atlikti PAV. Duomenų apie VSTT vertinimą dėl „Natura 2000“ teritorijų nėra, nors kaip nurodyta minėtoje AAA atrankos išvadoje, artimiausia „Natura 2000“ apsaugai svarbi teritorija nuo PŪV teritorijos nutolusi 1,06 km.

6. VSTT, atsakydama į AAA 2020 m. kovo 4 d. raštą Nr. (30.2)-A4E-1592, 2020 m. kovo 16 d. raštu Nr. (4)-V3-353 nurodo, kad artimiausia „Natura 2000“ apsaugai svarbi teritorija yra nuo PŪV nutolusi 1,9 km. ir PŪV įgyvendinimas saugomoms teritorijoms įtakos neturės, tačiau, taip pat nurodo, kad PAV atlikti būtina dėl galimo poveikio kraštovaizdžiui, siekiant nustatyti PŪV teritorijos jautrumą šikšnosparniams, o siekiant įvertinti suminį poveikį aplinkai, PŪV organizatorių prašo pateikti informaciją apie 30 km. spinduliu esančias VE, bei informuoja, kad dalyvautų PAV procese, kaip PAV subjektas. Atkreiptinas dėmesys, kad Rekomendacijų R 44-03 10 punktą numato: *„Siekiant tinkamai parinkti vietą vėjo jėgainėms įrengti bei įvertinti galimus aplinkos pokyčius įrengus vėjo jėgaines ar jų parkus, turi būti atliekama pasirinktos vietos ir gretimų sklypų*

(atsižvelgiant į gretimų teritorijų žemės naudojimo tikslinę paskirtį, apsaugos statusą, gali būti analizuojama teritorija iki 10 km spinduliu, atstumu pakankamu nustatyti galimą poveikį aplinkai) analizė.<...>“, taigi reikalavimas pateikti informaciją apie 30 km. spinduliu nuo PŪV vietos esančias VE laikytinas nepagrįstu, be to, kaip numato Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo³⁰ (toliau – Reikšmingumo nustatymo „Natura 2000“ teritorijoms aprašas), patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymu Nr. D1-255 „Dėl Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 35 punktas: *„Jeigu VSTT priima išvadą, kad planuojamos ūkinės veiklos poveikis gali būti reikšmingas įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms, tada privaloma atlikti planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą. Išvadoje VSTT nurodo, kad pageidauja dalyvauti poveikio aplinkai vertinimo procedūrose vertinimo subjekto teisėmis.*“, todėl, įvertinus aukščiau pateiktą pavyzdį, gali būti kvestionuojamas VSTT, kaip PAV subjekto, dalyvavimas tolesnėse PAV procedūrose.

Įvertinus aukščiau pateiktus pavyzdžius, darytina išvada, kad VSTT pateikti pasiūlymai, nesusiję su „Natura 2000“ teritorijomis, laikytini pertekliniais, nes kaip reglamentuota Reikšmingumo nustatymo „Natura 2000“ teritorijoms aprašo 36 punkte, VSTT išvados PŪV organizatoriui / užsakovui ir atsakingoms institucijoms yra privalomos tik dėl PŪV poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo ir nepriskirtinai VSTT kompetencijai pagal PŪV PAV Įstatymo 6 straipsnio 5 dalies 4 punkte numatytas funkcijas, tačiau atsižvelgus į PŪV PAV Įstatymo 7 straipsnio 7 dalies, 8 straipsnio 6 dalies ir 10 straipsnio 6 dalies nuostatas, susijusias su PAV dokumentų rengėjo pareiga teikti papildomą informaciją, reikalingą atrankai dėl PAV atlikti ar papildyti ir / ar pataisyti programą ar ataskaitą ir pakartotinai pateikti ją poveikio aplinkai vertinimo subjektams, tokia praktika, kuomet galimai nepagrįstai teikiamos papildomos išvados, kurių pagrindu gali būti prašoma teikti informaciją, galėtų sudaryti sąlygas procedūrų vilkinimui ir įtakoti neobjektyviais reikalavimais pagrįstą sprendimų priėmimą.

Pasiūlymas:

VSTT sukurti vykdomo darbuotojų rengiamų išvadų įvertinimo efektyvumą užtikrinančią sistemą įstaigoje bei teisinėmis ir / ar organizacinėmis priemonėmis užtikrinti teikiamų išvadų atitikimą PŪV PAV Įstatymo 6 straipsnio 5 dalies 4 punkte VSTT priskirtinoms kompetencijoms.

---

³⁰ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.277087>

2.3. Nėra aiškių, objektyviai pamatuojamų atrankos dėl PAV kriterijų.

PŪV PAV Įstatymo 7 straipsnyje nurodyta, kad atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo tikslas – nustatyti, ar privaloma atlikti konkrečios planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą. Tas pats PŪV PAV Įstatymo straipsnis numato, kad atranką dėl PAV atlieka ir atrankos dėl PAV išvadą priima atsakinga institucija – AAA.

1. Kaip nurodo minėto įstatymo 7 straipsnio 2 dalis, atranka dėl PAV atliekama PŪV, įrašytai į Planuojamos ūkinės veiklos, kuriai turi būti atliekama atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo, rūšių sąrašą (PŪV PAV Įstatymo priedas Nr. 2). Šio sąrašo 3.8 papunktyje yra numatyti du konkretūs atvejai, kuomet reikia atlikti atrankos dėl PŪV PAV procedūras: „<...> 3.8.1. *įrengiamos 3 vėjo elektrinės, kurių bent vienos aukštis 50 m (matuojant iki aukščiausio konstrukcijų taško) ar daugiau;* 3.8.2. *vėjo elektrinė įrengiama arčiau kaip 1 km atstumu nuo saugomos teritorijos, išskyrus atvejus, kai įrengiama ne daugiau kaip viena ir ne aukštesnė kaip 25 m (matuojant iki aukščiausio konstrukcijų taško) vėjo elektrinė sodyboje ar prie ūkinių pastatų;*<...>“. AAA priimdama atrankos dėl PŪV PAV išvadas, jose nurodo motyvus, kuriais remtasi šias išvadas priimant.

Pastebėtina, kad sprendžiant dėl reikalingumo atlikti PAV, priimtose atrankos dėl PAV išvadose 2020-06-30 Nr. (30.2)-A4E-5695, 2020-11-06 Nr. (30.2)-A4E-9988, 2020-10-02 Nr. (30.2)-A4E-8673 kaip vienas iš motyvų įvardijamas kriterijus, jog: „*Atsižvelgiant į didelį PŪV mastą, lyginant su PAV įstatyme nustatytais ribiniais dydžiais, galimas reikšmingas poveikis aplinkai, todėl atliekant poveikio aplinkai vertinimą būtų detalčiai įvertintas PŪV galimas poveikis aplinkos elementams ir visuomenės sveikatai, parinktos poveikį mažinančios priemonės.*“. Atkreiptinas dėmesys, kad PŪV PAV Įstatyme nėra numatyta konkrečių ribinių dydžių, kuriais vadovaujantis PAV vykdant VE veiklą taptų privalomas. Minėto įstatymo 3.8.1 papunktyje pateikiami skaičiai dėl numatomo statyti VE kiekio vertintini kaip kriterijus atrankos dėl PAV, o ne kriterijus PAV procedūroms pradėti. Taip pat pastebėta, kad šis PŪV mastą apibrėžiantis kriterijus praktikoje buvo taikomas nevienodai. Aukščiau minėtose atrankos išvadose nurodyta, kad planuojama įrengti atitinkamai iki 20, iki 15 ir iki 15 VE, o šiais atvejais PAV nustatytas *privalomu*, tačiau šis kriterijus nebuvo vertintas atrankos išvadose 2020-07-14 Nr. (30.2)-A4E-6161, kuria nustatyta, jog PAV *neprivalomas*, 2021-01-15 Nr. (30.2)-A4E-544 – PAV *neprivalomas* ir 2020-01-10 (30.2)-A4E-200 – PAV *privalomas*, nors šiose išvadose nurodytas statyti VE skaičius yra artimas aukščiau aptartoms reikšmėms ir taip pat viršija „*ribinius dydžius*“. Atitinkamai numatyta įrengti iki 8, iki 11 ir iki 10 VE.

Esantis vertinimas kelia klausimą, koks kiekis planuojamų statyti VE gali būti laikomas dideliu, todėl šis kriterijus gali būti taikomas subjektyviai, o išvados dėl PAV privalomumo gali būti priimanamos neskaidriai, nesilaikant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme numatyto

objektyvumo principo. Taip pat, abejotina, ar šis kriterijus galėtų būti taikomas sprendžiant dėl PAV procedūrų privalomumo, nes bet koks „PŪV mastas“ pats savaime nebūtinai sąlygoja tikėtiną reikšmingą neigiamą poveikį aplinkai.

2. Vertinant AAA priimtų atrankos išvadų informaciją, susijusią su nurodytais šių išvadų priėmimo motyvais, pastebėtina, kad vienas iš vertinimo kriterijų yra PŪV vieta saugomų teritorijų atžvilgiu. Atkreiptinas dėmesys, kad atrankos išvadose nurodant motyvus, kuriais remiantis priimamos minėtos išvados, neargumentuojama, kokį galimą poveikį dėl PŪV gali patirti / patirs saugomos teritorijos esančios atitinkamais atstumais nuo PŪV vietos, todėl nėra aišku, koks konkretus minimalus atstumas nuo PŪV vietos iki konkrečios saugomos teritorijos laikytinas rizikingu, kad dėl to būtų tikslinga priimti sprendimą atlikti PAV.

Atrankos dėl PAV išvadose 2020-06-03 Nr. (30.2)-A4E-4819, 2020-07-14 Nr. (30.2)-A4E-6161, 2021-01-15 Nr. (30.2)-A4E-544 ir 2020-06-23 Nr. (30.2)-A4E-5465 priimti sprendimai, kad PAV *neprivalomas*. Remiantis šiose išvadose pateiktais duomenimis apie PŪV vietos atstumus iki saugomų teritorijų, nustatyta, kad artimiausia PŪV vieta nuo saugomų teritorijų buvo nutolusi 3,7 km. atstumu, o toliausiai esanti – 5,6 km. Atrankos išvadose 2020-01-10 Nr. (30.2)-A4E-200, 2020-05-14 Nr. (30.2)-A4E-4028, 2020-11-06 Nr. (30.2)-A4E-9988 ir 2020-10-02 Nr. (30.2)-A4E-8673 priimti sprendimai, kad PAV *privalomas*. Remiantis šiose išvadose pateiktais duomenimis apie PŪV vietos atstumus iki saugomų teritorijų, nustatyta, kad minėti atstumai svyruoja nuo 0,56 km. iki 11,9 km.

Atsižvelgus į aukščiau išdėstyta, teigtina, kad esanti vertinimo praktika, kuomet nėra reglamentuotų konkrečių minimalių, saugomų teritorijų apsaugai dėl galimo PŪV poveikio, skirtų atstumų reikšmių, sudaro sąlygas sprendimą dėl PAV privalomumo priimti remiantis subjektyviu vertinimu, todėl galimas nevienodas PAV atrankos kriterijų taikymas skirtingiems subjektams.

3. Kaip numatyta PŪV PAV Įstatymo 7 straipsnio 5 dalies 1 punkte, AAA atlieka atranką dėl PAV atsižvelgdama, be kita ko, ir į galimą PŪV poveikį kraštovaizdžiui. Susipažinus su AAA priimtų atrankos dėl PAV išvadų duomenimis, nustatyta, kad išvadoje nurodant motyvus, kuriais remiantis išvada priimama, ne visada nurodomas / įvardijamas / aptariamas galimas PŪV poveikis šiuo aplinkosauginiu aspektu. Atsižvelgiant į tai, jog atrankos dėl PAV išvadų 2020-06-03 Nr. (30.2)-A4E-4819, 2020-06-23 Nr. (30.2)-A4E-5465 ir 2020-10-02 Nr. (30.2)-A4E-8673 motyvuojamoje dalyje nėra aptariamas galimas PŪV poveikis kraštovaizdžiui, teigtina, kad priimant atrankos dėl PAV išvadą šia informacija nesivadovauta. Tokia praktika laikytina ydinga, nes taikant skirtingus atrankos veiksnius ir selektyviai pasirenkant, kokią informaciją vertinti, sudaromos nevienodos sąlygos ir sprendimas dėl PAV privalomumo gali būti priimamas neįvertinus visų aplinkybių, o tai gali sudaryti sąlygas piktnaudžiavimo ir procedūrų vilkinimo rizikoms kilti. Taip pat, atkreiptinas

dėmesys, kad tam tikrais atvejais nėra aišku, kuo remiantis priimami motyvuoti vertinimai kraštovaizdžio aspektu dėl PAV privalomumo.

Vertinant kitas atrankos dėl PAV išvadas pastebėtinas galimai subjektyvus tam tikrų kriterijų taikymas. Atrankos dėl PAV išvadoje 2020-07-14 Nr. (30.2)-A4E-6161 AAA nurodo, jog VSTT 2020-05-12 raštu Nr. (4)-V3-524 pateikė nuomonę, kad „*dėl didelio (50 kartų numatomą jėginių aukštį viršijančio) atstumo iki kraštovaizdį saugančių teritorijų (valstybinių parkų ir kraštovaizdžio draustinių), todėl netikslinga atlikti poveikio aplinkai vertinimą saugomų teritorijų kraštovaizdžio aspektu.*“. Nėra aišku, kuo vadovaujantis ir kodėl pasirinkta ši konkreti atstumo iki kraštovaizdį saugančių teritorijų kriterijaus reikšmė „50 kartų jėginių aukštį viršijantis atstumas“, nes kitose atrankos išvadose ji daugiau neminima. Iš minėtoje išvadoje pateiktų duomenų (VE numatomas aukštis 130 m.) galima teigti (VE aukštis X 50 = 6500) jog šis atstumas, tikėtina, turėtų sudaryti apie 6,5 km. iki Germanto kraštovaizdžio draustinio, nors ši konkreti saugoma teritorija minėtoje išvadoje nėra įvardinta. Šia išvada konstatuojama, kad PAV – *neprivalomas*. Atrankos dėl PAV išvadoje 2021-01-15 Nr. (30.2)-A4E-544, aprašant PŪV vykdymo vietovę, konstatuojama, jog VSTT 2020-11-13 raštu Nr. (4)-V3E-490 pateikė nuomonę, kad: „*vėjo jėginių parką numatoma įrengti apie 9 km atstumu nuo Germanto valstybinio kraštovaizdžio draustinio ir planuojamos vėjo jėgainės Telšių rajono savivaldybėje gali turėti tiesioginį poveikį Germanto kraštovaizdžio draustinio išskirtinei vertei, kraštovaizdžiui. <...> Į vizualinio poveikio zoną patenka ir stipriai kalvoto bei gilių slėnių kraštovaizdžio dalis (V3H2-c) – ypač saugomo Platelių kalvotojo ežeryno vietovė, esanti apie 6 km nuo artimiausios vėjo elektrinės. <...> Turizmo trasoje „Telšių žemė“ vėjo elektrinės bus matomos kaip dominuojantys objektai.*“ Pateikiant šios išvados priėmimo motyvus, AAA minėtoje išvadoje konstatuoja, kad: „*<...> nustatyta, kad kultūriniai objektai ir vertingos apžvalgos vietos nebus reikšmingai paveikiamos arba daugiausia iš viso nebus paveikiamos vėjo elektrinių vizualinio poveikio. Tam tikrais turistinių maršrutų ruožais atviresnių erdvių teritorijose vėjo elektrinės bus matomos, tačiau dėl to Telšių rekreacinis potencialas nesumažės.*“ Šia išvada konstatuojama, kad poveikio aplinkai vertinimas – *neprivalomas*. Atrankos dėl PAV išvadoje 2020-06-23 Nr. (30.2)-A4E-5465, aprašant PŪV vykdymo vietovę, nurodoma, kad nagrinėtas galimas vizualinis poveikis 6 objektams, nutolusiems nuo PŪV vykdymo vietos 1,4-7,3 km. atstumais ir „*<...> nuo nagrinėtų rekreacinių teritorijų VE būtų matomos (išskyrus nuo Maironių rekreacinės teritorijos, esančios prie Dubysos (Nr. 351)). Taip pat VE bus aiškiai matomos nuo kelio Tytuvėnai – Kelmė (Nr. 157), kuriuo eina piligriminiai ir turistiniai maršrutai („baroko kelias“, „vienuolynų kelias“).*“, taip pat pažymima, kad VSTT 2020-04-28 raštu Nr. (4)-V3-481(7.21) nurodė, kad PŪV galimai turės įtakos aplinkiniam kraštovaizdžiui, tačiau šios išvados motyvuojamoje dalyje minėta informacija nevertinta ir konstatuojama, kad poveikio aplinkai vertinimas – *neprivalomas*. Atrankos dėl PAV išvadoje 2020-

06-30 Nr. (30.2)-A4E-5695 nurodoma, kad artimiausias kraštovaizdžio Minijos pralaužos draustinis nuo PŪV vietos yra nutolęs 2,4 km. atstumu, o „*atrankai pateikti duomenys nepagrindė, kad planuojamos vėjo elektrinės nebus matomos iš Minijos pralaužos kraštovaizdžio draustinyje esančių regyklų, apžvalgos vietų bei kraštovaizdžio monitoringo taškų, taip pat pažintinių trasų ar maršrutų bei kad nedarys reikšmingo vizualinio poveikio saugomų teritorijų kraštovaizdžiui <...>*“. Taip pat, VSTT 2020-04-02 raštu Nr. (4)-V3-414 pateikia nuomonę, kad „*<...> planuojamos vėjo elektrinės, kurių aukštis iki 230 m. gali turėti poveikį kraštovaizdžio estetiniam potencialui, tačiau manome, kad pagal kompetenciją vertinant šalies kraštovaizdį šiuo atžvilgiu dėl PŪV galimumo ir apimčių šioje teritorijoje turėtų pasisakyti AM kaip Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano rengimo organizatorius <...>*“. Susipažinus su šia informacija, keliamas klausimas, kodėl būtent šiuo vieninteliu konkrečiu atveju, VSTT nuomone dėl PŪV galimumo turi pasisakyti AM, nors esant panašioms aplinkybėms, daugiau tokių VSTT vertinimų – nenustatyta. Šiuo atveju priimta atrankos išvada, jog PAV – *privalomas*. Atrankos dėl PAV išvadoje 2020-01-10 Nr. (30.2)-A4E-200 pateikiam informacija, jog „*Artimiausios saugomos teritorijos – Dubysos regioninis parkas, Lyduvėnų kraštovaizdžio draustinis, nuo PŪV teritorijos nutolę 0,56 km. atstumu<...>*“. Taip pat VSTT 2020-01-03 raštu Nr. (3)-V3-2(7.21) pateikė nuomonę, kad „*<...> vėjo jėgainės gali būti matomos iš Tytuvėnų ir Dubysos regioninių parkų regyklų, nuo daugelio kelių ir turizmo trasų bei turėti reikšmingą poveikį saugomų teritorijų kraštovaizdžiui.*“. Atrankos dėl PAV išvadoje nurodoma, kad PAV – *privalomas*.

Įvertinus aukščiau pateiktus pavyzdžius, teigtina, kad tam tikrais atvejais, nustačius, kad planuojamos VE bus matomos iš tam tikrų taškų, rekreacinių teritorijų ar turizmo trasų, priimami skirtingi sprendimai dėl PAV privalomumo esant analogiškomis aplinkybėms, o VE matomumo ir atstumų iki saugomų teritorijų kriterijai gali būti traktuojami subjektyviai. Esanti situacija gali sudaryti sąlygas nevienodam teisės aktų normų taikymui, subjektyviam sprendimų priėmimui ir galimam piktnaudžiavimui sudarant nevienodas ir / ar išskirtines sąlygas atskiriems verslo subjektams atrankos dėl PAV procedūrų metu.

Pasiūlymas:

AM, atsižvelgiant į kuruojamas veiklos sritis ir turint teisėkūros iniciatyvos teisę, inicijuoti teisinio reguliavimo tobulinimo procedūras, numatant teisės aktuose konkrečius atrankos dėl PAV kriterijus, susijusius su numatomų statyti VE skaičiumi, numatytų planuojamų VE statybos vietų atstumais iki biologinei įvairovei ar kraštovaizdžiui svarbių saugomų teritorijų.

2.4. Ne visais atvejais savivaldybės teikia pastabas / priima sprendimus savo kompetencijos ribose, galimai viršydamos joms PŪV PAV Įstatymu priskirtas kompetencijas.

PŪV PAV Įstatymo 5 straipsnis numato, kad vienas iš atrankos dėl poveikio vertinimo ir poveikio aplinkai vertinimo procesų dalyvių – poveikio aplinkai vertinimo subjektas yra savivaldybės, kurios teritorijoje planuojama ūkinė veikla, vykdomoji institucija. Minėto įstatymo 6 straipsnio 5 dalies 5 punktu reglamentuota, kad savivaldybės vykdomoji institucija teikia išvadas dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ir šios veiklos galimo poveikio aplinkai, atsižvelgdama į patvirtintų ir galiojančių teritorijų planavimo dokumentų sprendinius bei galimybes pagal teisės aktų reikalavimus juos keisti ir į pagal įstatymus vykdomo savivaldybės aplinkos stebėsenos (monitoringo) duomenis. Atsižvelgiant į tai, teigtina, kad minėtu įstatymu savivaldybės vykdomajai institucijai nėra numatyta ir priskirta kompetencija teikti išvadas dėl kitų, nei su teritorijų planavimu ir aplinkos stebėseną susijusių klausimų. Vertinant analizės metu subjektų teiktą informaciją, nustatyta, kad tam tikrais atvejais, savivaldybių vykdomosios institucijos, teikia išvadas dėl PAV būtinumo ar PAV programos / ataskaitos apimties ir kitais nei PŪV PAV Įstatyme jų kompetencijai priskirtiniais klausimais.

1. Akmenės rajono savivaldybės administracija 2020 m. liepos 2 d. raštu Nr. S-1550 nurodo, kad UAB „Windfarm Akmenė One“ PŪV PAV programai pritartų tik jei būtų atsižvelgta į savivaldybės teikiamas pastabas, be kita ko, dėl PAV programoje nenumatomo aptarti galimo poveikio netoli nuo PŪV vietos esančių gyvenamųjų vietovių nekilnojamojo turto vertei.

2. Be to, Akmenės rajono savivaldybės administracija 2020 m. gruodžio 3 d. raštu Nr. S-3085 informuoja UAB „Windfarm Akmenė One“, kad derina parengtą PAV ataskaitą su pastaba, gauta iš Kruopių ir Šapnagių kaimo bendruomenių – nestatyti VE arčiau kaip 1 km. iki gyvenamųjų pastatų.

3. Analogiškos pastabos dėl UAB „Windfarm Akmenė Two“ PŪV PAV programos pateikiamos Akmenės rajono savivaldybės administracijos 2020 m. liepos 2 d. rašte Nr. S-1550, kuriuo informuojama, kad pritariama parengtai programai su pastaba dėl PAV programoje nenumatomo aptarti galimo poveikio netoli nuo PŪV vietos esančių gyvenamųjų vietovių nekilnojamojo turto vertei.

4. Plungės rajono savivaldybės administracija 2020 m. spalio 29 d. raštu Nr. AS-5284, adresuotu UAB „Plungės vėjo energija“ dokumentų dėl PŪV PAV rengėjui UAB „Sweco Lietuva“ „<...>Teikia pastabas, kurios turi būti įvertintos rengiant poveikio aplinkai vertinimo ataskaitą“, be kita ko: „<...>Atlikti vėjo jėgainių parko vizualizacijas: iš Kantaučių Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo bažnyčios teritorijos ir Vilkaičių geomorfologinio draustinio geriausio matomumo aukščiausio teritorijos taško numatomų vėjo jėgainių kryptimis, kad būtų galima įvertinti

vėjo jėginių poveikį gyventojams ir kraštovaizdžiui.“ ir „Nustatyti ar nėra daromas vizualinis poveikis viešosios pagarbos nekilnojamojo kultūros paveldo teritorijai - Smilgių kaimo I kapinėms (Mažonėnų g. 10, Smilgių k.).<...>“

5. Telšių rajono savivaldybės administracija 2020 m. balandžio 27 d. raštu Nr. R7-929 išreiškia nuomonę, kad atrankos dėl PAV procedūrų metu pasikeitusių VE techninių charakteristikų reikia atlikti poveikio visuomenės sveikatai vertinimą.

6. Analogiška Telšių rajono savivaldybės administracijos pastaba pateikta 2020 m. gegužės 15 d. rašte Nr. R7-1054, kuriame nurodoma, kad įvertinus UAB „Ekoinversta“ pateiktą informaciją dėl atrankos dėl PAV ir nustačius, kad keičiasi numatomų VE statybos vietos ir didėja jų skaičius reikia atlikti poveikio visuomenės sveikatai vertinimą.

7. Taip pat, Telšių rajono savivaldybės administracija 2020 m. gegužės 20 d. raštu Nr. R7-1111 nurodo, kad susipažinę su UAB „Balteva“ PŪV informacija atrankai dėl PAV ir atsižvelgdami į tai, kad „<...>numatyta statyti didelių parametrų vėjo elektrines (nuo 241 m. iki 245,5 m.), manome, kad tokių parametrų vėjo jėginių poveikis yra galimas aplinkai, kraštovaizdžiui, visuomenės sveikatai, todėl mūsų manymu reikalinga atlikti poveikio aplinkai vertinimą įtraukiant paminėtas visas sritis“.

Atsižvelgiant į aukščiau įvardintus pavyzdžius ir PŪV PAV Įstatymo 7 straipsnio 7 dalies, 8 straipsnio 6 dalies ir 10 straipsnio 6 dalies nuostatas, susijusias su PAV dokumentų rengėjo pareiga teikti papildomą informaciją, reikalingą atrankai dėl PAV atlikti ar papildyti ir / ar pataisyti programą ar ataskaitą ir pakartotinai pateikti ją poveikio aplinkai vertinimo subjektams, teigtina, kad esanti praktika laikytina ydinga, nes sudaro galimybes savivaldybių administracijoms reikalauti perteklinių duomenų, dėl kurių savivaldybių administracijoms, vadovaujantis PŪV PAV Įstatymo 6 straipsnio nuostatomis, teikti išvadas kompetencija nepriskirtina, ir tokiu būdu sudaryti sąlygas galimam procedūrų vilkinimui ir įtakoti neobjektyvių sprendimų dėl atrankos dėl PAV ar PAV programos / ataskaitos tvirtinimo procedūras.

Pasiūlymas:

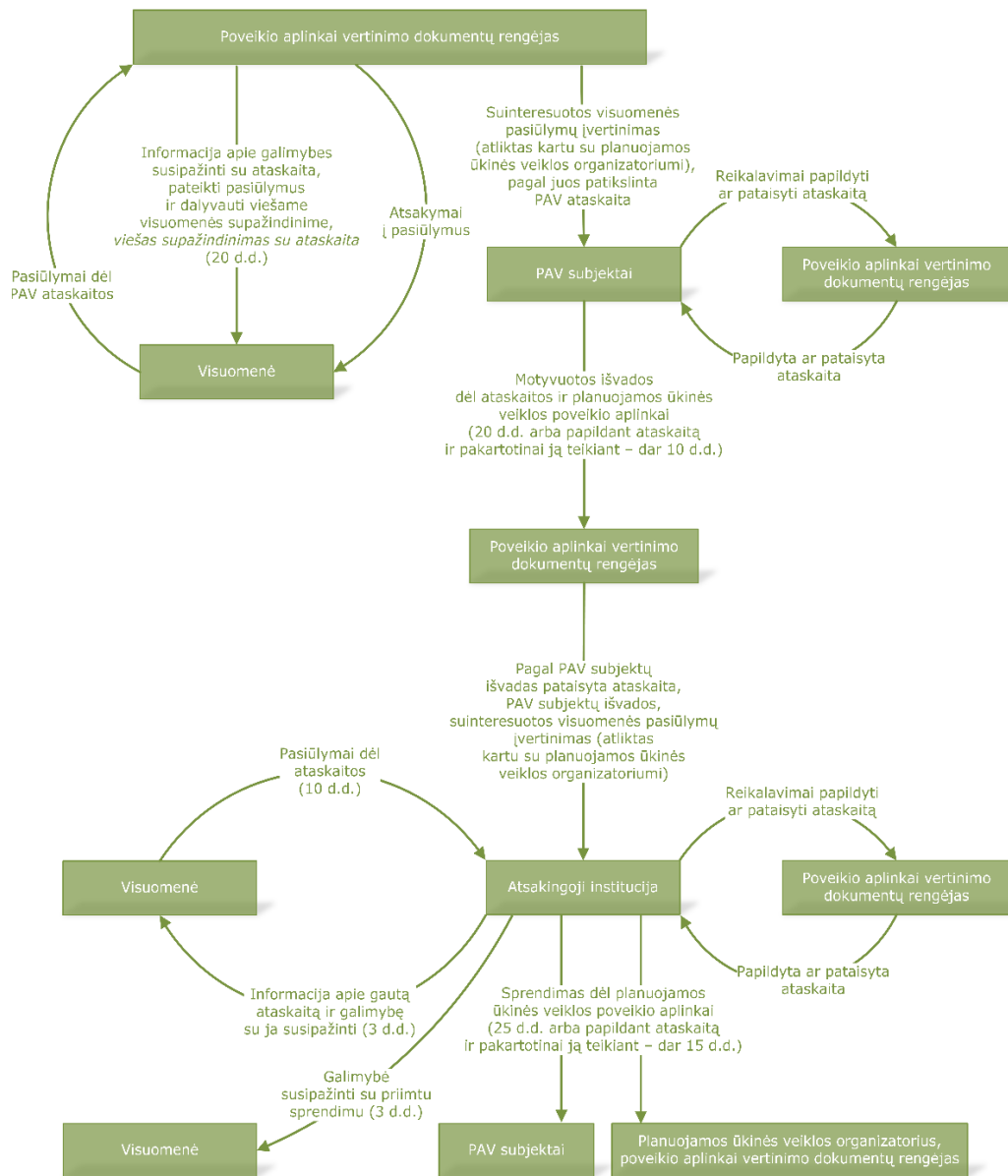
Savivaldybių merams ir savivaldybių taryboms, pagal kompetenciją, teisinėmis ir / ar organizacinėmis priemonėmis užtikrinti savivaldybės vykdomųjų institucijų teikiamų išvadų atitikimą PŪV PAV Įstatymo 6 straipsnio 5 dalies 5 punkte numatytoms kompetencijoms.

PŪV PAV Įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje reglamentuota, kad PAV ataskaitą, vadovaudamasis atsakingosios institucijos patvirtinta programa arba atsižvelgdamas į gautus pasiūlymus, jeigu buvo teiktas pranešimas apie PAV pradžią, rengia PAV dokumentų rengėjas. To paties įstatymo 11 straipsnio 1 dalis numato, kad atsakingoji institucija išnagrinėjusi ir įvertinusi ataskaitą ir remdamasi

poveikio aplinkai vertinimo subjektų išvadomis dėl ataskaitos ir planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai, bei išnagrinėjusi suinteresuotos visuomenės pasiūlymų įvertinimą ir raštu gautus suinteresuotos visuomenės pasiūlymus, teikia motyvuotus reikalavimus ataskaitą pataisyti / papildyti arba priima sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai.

Detaliau PAV ataskaitos rengimo, nagrinėjimo, tvirtinimo ir sprendimo priėmimo procedūros pateikiamos žemiau vaizduojamoje schemoje³¹.

³¹ Prieiga internete: https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/Ataskaitos%20nagr_%20proceduros.png

2.5. Ne visais atvejais yra aiškūs PŪV atitikimo aplinkosauginiams reikalavimams vertinimo kriterijai, naudojami jų įvertinimo metodikos.

VSTT 2021 m. balandžio 28 d. raštu Nr. (4)-V3-637 PŪV užsakovui ir PAV dokumentų rengėjui teikia motyvuotas išvadas, be kita ko, ir dėl galimo PŪV poveikio „Natura 2000“ paukščių apsaugai svarbioje teritorijoje saugomoms migruojančių gervių sankauptoms. Minėtame rašte VSTT nurodo, kad „<...>Vokietijos valstybinė paukščių apsaugos darbo grupė (LAG VSW) 2014 metų rekomendacijose siūlo **minimalų** reikalingą atstumą nuo gervių sankauptų vietų iki vėjo elektrinių (toliau – VE) **3 km**, o **optimalų** (saugų) atstumą – 6 km.“, ir pateikia informaciją apie numatomą PŪV vietą „<...>projekto „Lietuvos pažeistų durpynų tvarkymas, įgyvendinant Tyrulių paukščių apsaugai svarbios teritorijos (PAST) atkūrimo darbus“ atlikti PAST tvarkymo darbai sudarė sąlygas potencialioms gervių sankauptoms formuotis **už 5 km** nuo artimiausios planuojamos VE. Tai reiškia, VE parko dalis yra mažesniu nei rekomenduojamas saugus atstumas nuo PAST.“. Taip pat, minėtame rašte pateikiama išvada, susijusi su numatomu reikšmingu neigiamu poveikiu kitoms paukščių rūšims. VSTT nurodo, kad ataskaitos rengėjai, nustatydami priemonės numatomam reikšmingam neigiamam poveikiui biologinei įvairovei išvengti, daugiausiai rėmėsi vykdant projektą „Darni vėjo energetikos plėtra vakarų Lietuvoje“ (toliau – DAVEP-VLIT) parengtomis rekomendacijomis, kuriose „<...>rekomendacijose pasiūlytos dvi VE atstumo nuo mažojo erelio rėksnio, jūrinio erelio ir juodojo gandro žinomų radaviečių reikšmės: **mažiausiai priimtina vertė – 1 500 m** ir **optimali vertė – 2 000 m**“, o vykdant projektą „Vėjo energetikos plėtra ir biologinei įvairovei svarbios teritorijos“ (toliau - VENBIS) buvo parengtos metodinės priemonės „Galimo VE poveikio paukščiams ir šikšnosparniams reikšmingumo nustatymo standartai“, kurios numato, kad „<...>mažiesiems ereliams rėksniams, jūriniais ereliams ir juodiesiems gandrums **rekomenduojama 2 000 m apsaugos zona**.“ VSTT atsižvelgdama į VENBIS rekomendacijas „<...>laikosi nuomonės, kad reikia taikyti **atsargesnį** nei minimalus kriterijų ir **jautria zona laikyti bent 2 000 m atstumą** nuo miškų, kuriuose peri plėšrieji paukščiai ir juodieji gandrai.“. Šiuo nagrinėtinu atveju, VSTT PAV ataskaitai ir PŪV nepritaria.

Taip pat, susipažinus su AAA 2021 m. kovo 15 d. sprendime (30.2)-A4E-3078 pateikiama informacija, nustatyta, kad atliekant PŪV teritorijos analizę buvo remtasi VENBIS teritorijų jautrumo žemėlapiams, tačiau VE poveikio biologinei įvairovei vertinimas buvo atliekamas ekspertiniu principu, atskiriems specialistams / ekspertams analizuojant informaciją apie biologinės įvairovės būklę VE parke ir gretimoje aplinkoje. Minėtu sprendimu AAA konstatuoja, kad PŪV atitinka aplinkos apsaugos teisės aktų reikalavimus. Atkreiptinas dėmesys, kad minėto sprendimo motyvuojamoje dalyje yra nurodoma, kad galimo PŪV poveikio kraštovaizdžiui vertinimas atliktas vadovaujantis dviem skirtingomis metodikomis, kuomet pagal pirmąją – gamtovaizdžiai vertinami

estetiniu požiūriu pagal optimalią objektų ir reiškinių įvairovę bei harmoniją, o antrajam kraštovaizdžio vertinimui naudota VE vizualinio poveikio reikšmingumo ir kontrasto laipsnio bei poveikio pobūdžio nustatymo iš pasirinktų regyklų nustatymo metodika. Tuo tarpu, AAA 2021 m. rugsėjo 21 sprendime Nr. (30.2)-A4E-152 nurodoma, kad buvo vertinamas teorinis VE matomumas bei atlikti vertikalaus ir horizontalaus matymo lauko kampų skaičiavimai, o vertinant galimą PŪV poveikį kraštovaizdžiui buvo remtasi Vizualinės taršos gamtiniais kraštovaizdžio kompleksams ir objektams nustatymo metodika. Šiuo sprendimu, taip pat, konstatuojama, kad PŪV *atitinka* aplinkos apsaugos teisės aktų reikalavimus.

Aukščiau pateikiami pavyzdžiai galėtų būti vertinami kritiškai, nes nėra aišku, kuo vadovaujantis pasirenkama konkreti metodika ar taikomi didesni, nei nurodyta rekomendacijose, minimalūs kriterijai. Esanti situacija, kuomet nėra aiškiai nustatyta, kokia konkrečia metodika vadovaujantis nustatomi / vertinami atitinkami kriterijai, laikytina ydinga, nes gali sudaryti sąlygas teikiant išvadas, svarbias sprendimui priimti, ar priimant galutinį sprendimą, subjektyviai pasirinkti ir vertinti taikomus kriterijus, o skirtingų metodikų taikymas, galimai sudarytų sąlygas įvertinti atitinkamus veiksnius ne objektyviai, o selektyviai parenkant „palankesnes“ reikšmes.

Pasiūlymas:

AM parengti atitinkamas, objektyviais ir aiškiai apibrėžtais kiekybiniais ir kokybiniais kriterijais paremtas metodikas, kurios būtų privalomos nustatant galimai reikšmingą neigiamą poveikį biologinei įvairovei ir / ar kraštovaizdžiui bei sudaryti baigtinį tokių metodikų sąrašą.

Atkreiptinas dėmesys, kad korupcijos rizikos analizės atlikimo laikotarpiu ENMIN parengė³² Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 2, 6, 9, 16, 17, 20, 21¹, 22, 22², 23, 31, 39, 41, 48², 48³, 48⁴, 49, 58, 59, 67, 71¹, 72 ir 74 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 20¹ straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI-1375 2, 3, 6, 11, 13, 14, 20¹, 20², 22, 30, 32, 49 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 13¹ ir 20³ straipsniais įstatymo, Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo Nr. I-1495 3 straipsnio, 1 ir 2 priedų pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XIII-2166 50, 69, 84, 86 straipsnių ir 2 priedo pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo Nr. I-1120 20 straipsnio pakeitimo įstatymo projektus, kuriais siekiama vystyti sklandžią atsinaujinančių išteklių energetikos plėtrą, mažinti biurokratinius trukdžius ir perteklinius ribojimus saulės ir vėjo elektrinėms, susijusius su aiškiais kriterijais, kuomet būtina atlikti PAV, galimybe vystyti VE žemės ūkio paskirties žemėje

³² Prieiga internete: <https://enmin.lrv.lt/lt/naujienos/vyriausybe-prite-atsinaujinancia-energetika-spartinancioms-pataisoms>

nekeičiant jos paskirties, konkrečių saugių atstumų iki gyvenamųjų objektų nustatymu. Tai pat, pažymėtina, kad korupcijos rizikos analizės atlikimo metu, AM 2022 m. kovo 10 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-67 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. spalio 31 d. įsakymo Nr. D1-885 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ pakeitė Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašą³³, jame nustatant aiškius ir vienodus kraštovaizdžio apsaugos kriterijus, taikytinus vystant vėjo elektrinių projektus.

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijos prašymu 2022 m. gegužės 2 d. atliko minėto teisės akto projekto (registracijos numeris TAIS – Nr. 21-34583(2)) antikorupcinį vertinimą³⁴ Nr. 4-01-3706. Atlikus minėto įsakymo ir aprašo nuostatų antikorupcinį vertinimą, korupcijos rizikos veiksnių nenustatyta, tačiau pateikti pasiūlymai, galintys būti aktualiais tobulinant nustatytą teisinį reglamentavimą. Be kita ko, AM, korupcijos rizikos analizės atlikimo metu, parengė Detalių vėjo elektrinių reikšmingo neigiamo poveikio paukščiams ir šikšnosparniams kriterijų, žalos paukščiams ir šikšnosparniams prevencijos ir pašalinimo priemonių taikymo ir tyrimų reikalavimų aprašo projektą³⁵, kuriame numatyti aiškūs kriterijai, kaip vertinti neigiamą VE poveikį saugomoms paukščių ir šikšnosparnių rūšims, nustatomi konkretūs atstumai nuo paukščių ir šikšnosparnių veisimosi, maitinimosi, migracijos, žiemojimo sankaupų vietų ir saugomų bei Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijų ribų, iki numatomų VE, kad būtų išvengta galimo reikšmingo neigiamo poveikio, taip pat įtvirtinamos reikalingų tyrimų ir monitoringo metodikos³⁶.

2.6. Ne visais atvejais, atskiruose PAV etapuose yra atskiriamos vertinimą vykdančių darbuotojų funkcijos, visas PŪV PAV procedūras atskiruose etapuose vykdo tas pats darbuotojas.

Korupcijos rizikos analizei atlikti, AAA 2021 m. gruodžio 3 d. elektroniniu paštu³⁷, be kita ko, pateikė ir informaciją apie įstaigos darbuotojus ir jiems priskirtas pareigybes, kurių funkcijos yra susijusios su analizuojama veiklos sritimi, taip pat buvo pateiktos ir konkrečių pareigybių aprašymų kopijos. Susipažinus su pateiktomis konkrečių pareigybių, patvirtintų AAA direktoriaus 2020 m.

³³ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d60a9560a06d11ec9e62f960e3ee1cb6?jfwid=n0x13k646>

³⁴ Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/b4256c20ca1811ecb69ea7b9ba9d787b?positionInSearchResults=0&searchModelUID=394b1cd5-8d35-4d0c-a915-b084f0653263>

³⁵ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/debdc11b73f11ec9f0095b4d96fd400?positionInSearchResults=0&searchModelUID=ae0451f5-0420-4683-965a-f1dfb4466b17>

³⁶ Prieiga internete: <https://am.lrv.lt/lt/naujienos/siulomi-kriterijai-subalansuojantys-biologines-ivairoves-apsauga-ir-vejo-energetikos-pletra>

³⁷ tomas.motieka@stt.lt

birželio 29 d. įsakymu Nr. AV-133, aprašymo kopijomis, nustatyta, kad tam tikriems darbuotojams yra priskirta veiklos sritis – *sprendimų įgyvendinimas*, pagal numatytą pareigybės specializaciją – *atrankos dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo bei poveikio aplinkai vertinimas*, vykdant vieną iš priskirtų funkcijų – *pagal kompetenciją atlikti planuojamų ūkinių veiklų atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo ir poveikio aplinkai vertinimo procedūras, rengti atrankos išvadas, sprendimus dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių, sprendimus dėl atrankos išvadų ir sprendimų galiojimo pratęsimo, teikti išvadas ir sprendimus pasirašyti/tvirtinti AAA direktoriui ar jo įgaliotam asmeniui*. Išnagrinėjus PAV procedūrų dokumentus, pastebėta, kad tam tikri AAA valstybės tarnautojai dalyvauja ir atlieka vertinimus, teikia pastabas bei rengia sprendimų projektus visuose PAV procedūros etapuose.

Pavyzdžiui:

1. Vykdamas UAB „Windfarm Akmenė One“ PŪV PAV procedūras tas pats AAA valstybės tarnautojas vykdė atrankos dėl PŪV PAV procedūras, teikė pastabas dėl informacijos atrankai atlikti, rengė PŪV atrankos dėl PAV atrankos išvadą, vertino PŪV PAV programą, teikė šiai programai pastabas, parengė sprendimą dėl programos tvirtinimo, teikė pastabas PAV ataskaitai, taip pat, parengė sprendimą dėl PŪV poveikio aplinkai.

2. Taip pat, minėtas valstybės tarnautojas, vykdamas UAB „Vėjo parkai“ PŪV PAV procedūras, vykdė PŪV atranką dėl PAV, teikė pastabas dėl informacijos atrankai atlikti, rengė PŪV atrankos dėl PAV atrankos išvadą, vertino PŪV PAV programą, teikė šiai programai pastabas, parengė sprendimą dėl PAV programos tvirtinimo, teikė pastabas PAV ataskaitai, taip pat, parengė sprendimą dėl PŪV poveikio aplinkai.

3. Tas pats AAA valstybės tarnautojas rengė UAB „Akmenės vėjo energija“ atrankos dėl PAV išvadą, vertino bei teikė pastabas PAV programai, parengė sprendimą dėl minėtos programos tvirtinimo.

4. Analogiškai, aukščiau minimas valstybės tarnautojas, vykdė UAB „Plungės vėjo energija“ atrankos dėl PAV procedūras, teikė pastabas dėl informacijos atrankai dėl PAV atlikti, rengė PŪV atrankos dėl PAV atrankos išvadą, vertino PŪV PAV programą, teikė šiai programai pastabas, parengė sprendimą dėl PAV programos.

Įvertinus aukščiau pateiktus pavyzdžius, kuomet tas pats valstybės tarnautojas vykdo tiek atrankos dėl PAV procedūras, tiek atlieka PAV apimties vertinimą, vertina PAV ataskaitą bei rengia sprendimus dėl PŪV poveikio aplinkai, atsižvelgiant į valstybės tarnautojams deleguotas funkcijas, suteikia jiems ypač plačią diskreciją visuose PAV procedūrų vykdymo etapuose priimti sprendimus dėl atitinkamų duomenų vertinimo, kurie turi tiesioginę įtaką galutinio sprendimo priėmimui, o tai gali būti vertinama kaip galimas rizikos veiksnys, sudarantis sąlygas piktnaudžiauti vykdamas pavestas

funkcijas, taip pat, atsižvelgus į minėtų PAV procedūrų tęstinumą laiko atžvilgiu bei tarpusavio komunikaciją, gali formuotis neformalus ryšiai tarp PAV PŪV užsakovų / dokumentų rengėjų ir vertinimus atliekančių valstybės tarnautojų, galintys turėti įtakos priimamų sprendimų objektyvumui.

Pasiūlymas:

AAA įgyvendinti personalo rotacijos / funkcijų atskyrimo procedūras, siekiant užtikrinti, kad tas pats asmuo įstaigoje negalėtų vykdyti atrankos dėl PAV procedūrų ir PAV programų bei PAV ataskaitų vertinimo bei sprendimų dėl PAV programų / PAV ataskaitų rengimo funkcijų.

2.7. Ne visais atvejais vėjo energetikos vystytojų ir vietos bendruomenių bei savivaldybių veiksmai, susiję su teikiama / gaunama parama atitinka tai numatantį teisinį reglamentavimą.

Korupcijos rizikos analizei atlikti, Akmenės, Kelmės, Plungės ir Telšių rajonų savivaldybės teikė informaciją, be kita ko, ir apie vykusius susitikimus su vėjo energetikos projektų vystytojais ir / ar kitais suinteresuotais asmenimis, savivaldybių ir / ar vietos bendruomenių sudarytas bendradarbiavimo sutartis su vėjo energetikos projektų vystytojais, taip pat savivaldybių ir / ar vietos bendruomenių gautą bet kokios formos paramą iš vėjo energetikos projektų vystytojų. Atliekant Korupcijos rizikos analizę, taip pat, buvo naudojama Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos Analitinės antikorupcinės žvalgybos valdybos (toliau – AAŽV) pateikta informacija³⁸, susijusi su vėjo energetikos projektų vystytojų suteikta parama aukščiau minėtoms savivaldybėms ir / ar vietos bendruomenėms.

Pagal AAŽV duomenis nustatyta atvejų, kuomet parama buvo teikiama konkrečioms savivaldybėms ar bendruomenėms tuo metu, kai tose teritorijose buvo vystomi vėjo energetikos projektai. Taip pat, AAŽV turimais duomenimis, „New energy group“ įmonių grupei priklausanti UAB „Vėjoteka“, vykdanči projektą Kelmės r. savivaldybėje, 2020 metais skyrė 10 000 EUR paramą toje savivaldybėje veikiančiai Tytuvėnų miesto bendruomenei „Gralis“. Tais pačiais metais UAB „Telšių vėjo jėgainės“ (įsteigta 2019 m.), Telšių rajono Nerimdaičių kaimo bendruomenei, Nevarėnų bendruomenei „Ratas“ ir Mitkaičių kaimo bendruomenėms skyrė po 2000 EUR paramą, viso 6000 EUR. Taip pat, „E energy invest“ įmonių grupei priklausanti bendrovė UAB „Windlit“ yra susijusi su vėjo energetikos projektais Kelmės rajono savivaldybėje, o kita susijusi įmonė UAB „L-vėjas“ vėjo jėgainių parko projektą vysto Telšių rajono savivaldybėje Tryškių seniūnijos teritorijoje. Nustatyta, kad UAB „Windlit“ 2019-2020 metais teikė 2000 EUR paramą Kelmės r. Kražių kultūros centrui, o UAB „L-vėjas“ 2020 ir 2021 metais skyrė viso 39 000 EUR paramą Telšių r. savivaldybės administracijai – per ją, Tryškių seniūnijai. Taip pat, paminėtina, kad UAB „Ekoinversta“ asociacijai

³⁸ 2022-04-22 tarnybiniu raštu L-01-4751 pateikta informacija dėl 2018-2020 m. laikotarpio.

„Telšių aeroklubas“ suteikė 2200 EUR paramą. Atsižvelgiant į aukščiau pateiktus duomenis, teigtina, kad nors, kai kuriais atvejais, skiriamos paramos sumos, sąlyginai, nėra didelės, vėjo energetikos projektų vystytojai aktyviai remia savivaldybes ir vietos bendruomenes, be to, tam tikrais atvejais paramos skyrimo tikslai gali būti kvestionuojami ir vertinami nevienareikšmiškai.

Telšių rajono savivaldybės administracija 2022 vasario 1 d. raštu Nr. M7-24 pateikė informaciją, kad UAB „L-VĖJAS“ iniciatyva, savivaldybės administracija ir UAB „L-VĖJAS“, kaip Telšių rajono savivaldybės Tryškių seniūnijoje vystomo vėjo elektrinių projekto savininkas, 2020 m. kovo 10 d. pasirašė Bendradarbiavimo memorandumą Nr. S-17126, pagal kurį vystytojas UAB „L-VĖJAS“ visu Bendradarbiavimo memorandumo galiojimo laikotarpiu įsipareigojo teikti finansinę paramą Tryškių seniūnijos bendruomenės poreikiams. Minėtame Bendradarbiavimo memorandume, be kita ko, sutariama, kad „<...>Savivaldybės administracija savo kompetencijos ribose sieks išlaikyti palankias mokesťines sąlygas investicijom, savalaikiai spręš iškilusias problemas, susijusias su Parko vystymu, sieks kuo greičiau išnagrinti Vystytojo pagrįstus prašymus, susijusius su Parko statybų eiga ir eksploatavimu“. Aukščiau įvardinti savivaldybės administracijos įsipareigojimai vienam konkrečiam ūkio subjektui palaikyti palankias mokesťines sąlygas ir, kaip įmanoma greičiau, nagrinėti prašymus ar spręsti problemas, susijusias su vystytojo veikla, galimai sudarytų išskirtinai palankesnes sąlygas vystyti projektus šiam ūkio subjektui minėtos savivaldybės teritorijoje. Atsižvelgiant į tai, tokių savivaldybės administracijos, kaip viešojo administravimo subjekto, įsipareigojimų deklaravimas galimai prieštarauja Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme įtvirtintiems lygiateisiškumo ir objektyvumo principams, reiškiantiems, kad „<...>viešojo administravimo subjektas, priimdamas administracinius sprendimus, turi atsižvelgti į tai, kad įstatymui visi asmenys lygūs, ir negali varžyti jų teisių ar teikti jiems privilegijų dėl jų lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės ir turtinės padėties, seksualinės orientacijos, išsilavinimo, religinių ar politinių pažiūrų, veiklos rūšies ir pobūdžio, gyvenamosios vietos ir kitų aplinkybių,“ o taip pat „<...>kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs;“ o, tokio pobūdžio įsipareigojimais, savo esme, galimai paneigia Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatyme pateiktą „Paramos“ apibrėžimą, kur viena iš dviejų būtinų sąvokų apibrėžiančių „Paramą“ yra jos *neatlygintinumas*. Taigi, minėtu atveju, nors ūkio subjekto finansinė parama, kaip numatyta Telšių rajono savivaldybės administracijos ir UAB „L-Vėjas“ 2020 m. kovo 10 d. ir 2021 m. sausio 7 d. sutartyse Nr. S-17127 ir S-18291, yra teikiama Telšių rajono savivaldybės administracijos Tryškių seniūnijos bendruomenės švietimo, kultūros poreikių tenkinimo ir vietos infrastruktūros gerinimo tikslais, ši finansinė parama yra skiriama už konkrečius Telšių rajono savivaldybės administracijos

įsipareigojimus ateityje atlikti tam tikrus veiksmus ir / ar priimti atitinkamus sprendimus, t. y. aktyviai veikti UAB „L-Vėjas“ naudai.

Tai pat, Telšių rajono savivaldybė 2022 m. vasario 1 d. ir 2022 m. vasario 3 d. raštais Nr. M7-24 ir M7-26 pateikė Telšių rajono savivaldybės teritorijoje veikiančių vietos bendruomenių sudarytų paramos sutarčių su vėjo energetikos projektų vystytojais regione, kopijas. Nustatyta, kad 2020 m. lapkričio 4 d. buvo sudarytos paramos sutartys tarp: Degaičių kaimo bendruomenės ir UAB „Degaičių vėjas“, Degaičių kaimo bendruomenės ir UAB „VEVP“, Eigirdžių miestelio bendruomenės ir UAB „Degaičių vėjas“ ir Eigirdžių miestelio bendruomenės ir UAB „VEVP“. Susipažinus su minėtu sutarčių turiniu, nustatyta, kad visų sutarčių turinys, išskyrus jose nurodytas sutarties šalis, yra tapatus, numatantis pagrindines nuostatas, bendruomenės ir investuotojo tarpusavio ryšius, investuotojo ir bendruomenės pareigas, paramos dydį bei jos skyrimo sąlygas; sutartims unikalūs identifikaciniai numeriai nepriskirti. Atkreiptinas dėmesys į tam tikrus minėtų sutarčių punktus numatančius vietos bendruomenių ir investuotojo bendradarbiavimą. Sutarčių [A] skirsnyje įtvirtinama, kad *„Bendruomenė ir Investuotojas, kartu ir (ar) atskirai, imsis maksimalios teisėtos iniciatyvos, kad Telšių rajono savivaldybė (toliau – Savivaldybė) savo veiksmis: <...> Sudarytų visas palankiausias sąlygas Investuotojui maksimaliai greitai įgyvendinti vėjo energetikos projektus Savivaldybės teritorijoje. <...> Pagal kompetenciją naudotų savo vidinius administracinius resursus, padedant Investuotojui susitarti su žemės sklypų savininkais <...> Pagal kompetenciją priimtų sprendimus (ar susilaikytų nuo sprendimų priėmimo), kad 10 metų nuo šios Sutarties pasirašymo dienos Savivaldybės (kaip institucijos) ir (ar) rajono savivaldybės tarybos diskrecijos ribose Investuotojo atžvilgiu nebūtų (pa)keičiami nustatyti(ni) mokesčiai, lyginant su toliau nurodomu: $Mokestis_{NT} \leq 1\%$ “*. Sutarčių skirsnyje [C] numatyta vietos bendruomenių pareiga neatlygintinai administruoti specialiosios paramos fondą, į kurį būtų pervedama, pagal paramos sutartį numatyta, parama ir dalyvauti šio fondo veikloje. Sutarčių [E] skirsnyje numatyti konkretūs skiriamos paramos dydžiai – 1000 EUR pradinis įnašas projekto administravimo ir veiklos pradžiai į vietos bendruomenės atsiskaitomąją sąskaitą, vėliau nuo kiekvienos pastatytos VE, kiekvienais kalendoriniais metais, po 650 EUR į fondo sąskaitą, taip pat numatoma kasmetinė 650 EUR dydžio kasmetinė parama į vietos bendruomenės sąskaitą už kiekvieną pradėtą statyti VE. Atkreiptinas dėmesys, jog minėtų sutarčių aukščiau įvardinto skirsnio 3 punktą numato, kad *„Paramos dydis tiesiogiai susijęs su Savivaldybės (kaip institucijos) diskrecijos teise nustatomais mokesčiais ir rinkliavomis. Investuotojo Fondui skiriamos Paramos dydis mažinamas tiek, kiek Savivaldybės ir (ar) rajono savivaldybės tarybos sprendimais bus padidinti Savivaldybės ir (ar) rajono savivaldybės tarybos diskrecijos ribose nustatyti mokesčiai, lyginant su šios Sutarties nuostatų [A] straipsnio 5 dalyje.“* t. y. aukščiau įvardintas $Mokestis_{NT} \leq 1\%$. Įvertinus pateiktas sutarčių nuostatas, teigtina, kad

vėjo energetikos projektų vystytojai paramą vietos bendruomenėms teikia turėdami konkrečius tikslus, susijusius su jų vystomo verslo sklandžia plėtra regione, o finansinės lėšos skiriamos už konkrečių įsipareigojimų vykdymą. Pažymėtina, kad vietos bendruomenių ir investuotojų susitarimo pagrindas – poveikis Telšių rajono savivaldybei, kad ši veiktų vėjo energetikos vystytojų naudai. Vietos bendruomenių ir investuotojų įsipareigojimai (atskirai ar kartu su investuotojais) paveikti Telšių rajono savivaldybę, kad ji naudotų savo vidinius administracinius resursus, paveiktų žemės savininkus investuotojų naudai, priimtų atitinkamus sprendimus (ar susilaikytų nuo sprendimų priėmimo) susijusius su savivaldybėje nustatomais mokesčiais ar sudarytų visas palankiausias sąlygas investuotojams, galėtų būti vertinamas kaip susitarimas taikyti tiesioginę įtaką viešojo administravimo subjektui, siekiant išskirtinai palankesnės padėties sau kitų subjektų atžvilgiu.

Atsižvelgiant į tai, kad atitinkami merų, savivaldybių tarybų, savivaldybių administracijos direktorių, jų pavaduotojų priimami sprendimai yra tvirtinami atitinkamo lygmens teisės aktais, aukščiau aprašyta įtaka galėtų būti vertinama Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatyme³⁹ įtvirtintų nuostatų kontekste. Atkreiptinas dėmesys, kad Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos Skaidrių teisėkūros procesų informacinėje sistemoje, duomenų, patvirtinančių Degaičių kaimo bendruomenės, Eigirdžių miestelio bendruomenės, UAB „Degaičių vėjas“ ir UAB „VEVP“ atstovų⁴⁰ deklaracijų pateikimą, nenustatyta. Esanti situacija, kuomet verslo subjektai, sudarydami sutartis su vietos bendruomenėmis, taikyti poveikį savivaldybės institucijoms priimančioms atitinkamus sprendimus, laikytina ydinga, kaip galinti sukelti nevienodo teisės normų taikymo, išskirtinių sąlygų sudarymo ir piktnaudžiavimo rizikas. Pastebėtina, kad AAA 2021 sausio 15 d. priėmė atrankos išvadą Nr. (30.2)-A4E-544, kuria konstatuojama, kad planuojamam UAB „Degaičių vėjas“ 11 VE elektrinių parkui PAV nėra privalomas. Šiuo atveju, Telšių rajono savivaldybės administracija pagal PAV įstatymo 6 straipsnio 5 dalies 5 punktą, atsakinga už PŪV poveikio aplinkai vertinimo ir šios veiklos galimo poveikio aplinkai, atsižvelgiant į patvirtintų ir galiojančių teritorijų planavimo dokumentų sprendinius bei galimybes pagal teisės aktų reikalavimus juos keisti ir į pagal įstatymus vykdomo savivaldybės aplinkos stebėsenos (monitoringo) duomenis, AAA 2021-01-05 raštu Nr. R7-7 nurodė, kad pastabų dėl informacijos atrankai, pagal kurią priimama ši atrankos išvada, ir PŪV poveikio aplinkai vertinimo neturi bei pasiūlymų, kad PŪV reikalinga atlikti PAV, nepateikė.

Plungės rajono savivaldybės administracija 2022 m. vasario 24 d. raštu Nr. AS-955 informavo, jog Plungės rajono savivaldybės institucijos nėra sudariusios sutarčių su vėjo energetikos projektų vystytojais, paramos iš vėjo energetikos vystytojų nėra gavusios, o dėl galimų vietos

---

³⁹ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.104674/asr>

⁴⁰ Čia ir toliau korupcijos rizikos analizės išvadoje minimi neįvardinti asmenys Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai yra žinomi.

bendruomenių sutarčių su vėjo energetikos vystytojais, savivaldybės administracija neturi informacijos. Be kita ko, Plungės rajono savivaldybės administracija nurodė, kad atsižvelgiant į VE vystytojų iniciatyvą, organizavo tris pasitarimus su VE vystytojais UAB „Plungės vėjo energija“, įvykusius 2020 m. birželio 19 d., 2021 m. sausio 14 d. ir 2021 m. kovo 22d. bei pateikė šių susitikimų protokolų kopijas Nr. LK-165, Nr. LK-6, LK-76. Atkreiptinas dėmesys, kad 2020 m. birželio 19 d. įvykusio susitikimo metu, jame dalyvavę Plungės rajono savivaldybės tarybos nariai kritiškai pasisakė apie numatomą vystyti VE parką; „<...>vėjo jėgainės kuria ne tik vizualinę taršą, bet ir triukšmą, šešėliavimą, trukdo paukščiams.<...>vėjo jėgainių statyba gali sukelti nemažai nepatogumų<...>gali trikdyti žemės ūkio techniką<...>bus smarkiai sumažinti plotai naujoms jaunų žmonių gyvenamųjų namų statyboms<...> abejojo, ar būsima vėjo jėgainių nauda bus didesnė nei patiriami nepatogumai, tarša.“. Be to, vienas iš savivaldybės atstovų pristatė užsienio valstybėse taikomą praktiką apie kompensacijų dėl VE statybos bendruomenei mechanizmo taikymą, kuris neapima valstybei mokamų, teisės aktais numatytų, mokesčių. Buvo klausta, ar VE vystytojas „<...>ketina / planuoja / norėtų svarstyti panašią kompensacijos idėją Plungės rajono bendruomenėms<...>“. UAB „Plungės vėjo energija“ atstovas patikino, kad „<...>įmonė yra atvira diskusijoms ir įvairiems pasiūlymams įstatymų ribose.“. 2021 m. sausio 14 d. nuotoliniu būdu vykusio pasitarimo metu Plungės rajono savivaldybės atstovai diskusijos dėl vėjo jėgainių parko vystymo metu, su UAB „Plungės vėjo energija“ atstovais sutaria dėl tam tikrų kompensacinių įsipareigojimų savivaldybės bendruomenėms. Kaip nurodyta 2021 m. sausio 14 d. pasitarimo protokole Nr. LK-6, investuotojas, t. y. UAB „Plungės vėjo energija“ turėtų „Įsipareigoti sutartimi kompensuoti Plungės rajono savivaldybės bendruomenei Savivaldybės ploto netekimo ir milžiniškos vizualinės taršos poveikį.<...>“, tuo tarpu Plungės rajono savivaldybė įsipareigoja „Teisės aktų nustatyta tvarka ištaisyti Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koregavimo, patvirtinto Plungės rajono savivaldybės tarybos 2018m. liepos 26 d. sprendimu Nr. T-150 „Dėl Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koregavimo patvirtinimo“, techninę klaidą bei panaikinti koliziją, papildant teritorijų naudojimo tipą – tausojamą ūkininkavimo zona patenkinamos ūkinės vertės žemėse ir Vėjo jėgainių teritorijų nustatymo schemą (teritorijos, tinkamos vėjo jėgainių įrengimui) trūkstamu reglamentu, nustatančiu galimą žemės naudojimo būdą – susisiekimo ir inžinierinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijos (tik vėjo jėgainių įrengimui).“, be to, numatyta, kad „Plungės rajono savivaldybės taryba / direktorius įvertinęs visuomenės pasiūlymus <...> priims sprendimą / įsakymą dėl Plungės rajono savivaldybės bendrojo plano sprendinių keitimo / koregavimo.“. Pastebėtina, kad šio, nuotoliniu būdu vykusio pasitarimo metu, dar buvo vykdomos UAB „Plungės vėjo energija“ PŪV PAV procedūros, o PŪV PAV programa patvirtinta 2021 m. vasario 9 d., todėl galimos vizualinės taršos mastas ir poveikis dar nenustatyti ir nėra aišku, ar toks

poveikis kils. Be to, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas⁴¹ nenumato galimybės savivaldybės institucijoms prašyti kompensacijos už teritorijų planavimo dokumentų koregavimą, o to paties įstatymo 28 straipsnio 8 dalis numato galimybę tik priimti sprendimą dėl galiojančio kompleksinio teritorijų planavimo dokumento koregavimo arba motyvuotai atsisakyti jį koreguoti. Be kita ko, atkreiptinas dėmesys, jog, korupcijos rizikos analizės atlikimo metu, kitų galiojančių / analizuojamu laikotarpiu aktualių teisės aktų ir /ar jų nuostatų numatančių galimybę kompensuoti numatomą dėl PŪV kilsiančią vizualinę taršą nustatyta nebuvo. Atkreiptinas dėmesys, kad UAB „Plungės vėjo energija“ atstovas, kaip nurodyta 2021 m. kovo 22 d. nuotoliniu būdu vykusio pasitarimo protokole Nr. LK-76, išreiškė nuomonę, jog aukščiau įvardintas 2021 m. sausio 14 d. pasitarimo protokole Nr. LK-6 priimtas įsipareigojimas „*buvo įvertintas Įmonės atstovų ir galėtų būti traktuojamas kaip korupcijos apraiška, <...> Todėl Plungės rajonui atnešti naudą siūloma per nekilnojamojo turto, gyventojų pajamų mokesčius*“. Savivaldybės atstovai laikosi pozicijos, jog VE vystytojų pasiūlymai yra „*įprasta praktika, mokesčiai yra mokami už bet kokią nekilnojamojo turto objektą, o vizualinė tarša būtų neišvengiama – būtent tai nėra papildomai apmokestinama. <...> Savivaldybės taryba nenori konfrontuoti su rajono bendruomenėmis ir nepriims sprendimo, kuriam bendruomenės prieštarauja. <...> jei nebus susitarta su bendruomenėmis, nėra jokių mechanizmų tolimesniam projekto vystymui. <...> bendruomenėms nepritarus, Savivaldybės taryba už projekto įgyvendinimą nebalsuos.*“.

Įvertinus tai, kas išdėstyta, teigtina, kad situacijos kuomet vietos savivaldos atstovai, galimai veikiami vietos bendruomenių / atstovaudami jų interesus / veikdami jų naudai, siekia gauti finansinę paramą kitais, nei teisės aktuose numatyta būdais ir pagrindais, pasinaudodami jiems suteikta sprendimų priėmimo diskrecija, laikytina ypač ydinga ir gali būti vertinama, kaip sudaranti sąlygas galimai neteisėtam naudos gavimui, piknaudžiavimui, procedūrų vilkinimui, subjektyvių sprendimų priėmimui.

Kelmės rajono savivaldybės administracija 2022 m. vasario 21 d. raštu Nr. (7.18.E)S-504 pateikė informaciją, kad nuo 2020 m. sausio 1 d. iki 2021 m. spalio 1 d. įvyko keturi (2021-01-14, 2021-01-27, 2021-02-12 ir 2021-08-18) darbiniai pasitarimai situacijai dėl vėjo energetikos projektų plėtros Kelmės rajone aptarti. Aukščiau minėtu raštu, Kelmės rajono savivaldybės administracija, taip pat, informavo, jog tikslių duomenų apie pasitarimų dalyvius pateikti negali, nes pasitarimai nebuvo protokoluojami, o dalyviai nebuvo registruojami, savivaldybė apie vykusius susitikimų vietą ir iniciatorių duomenų nepateikė, taip pat, nėra aišku, kokie konkretūs klausimai šių pasitarimų metu buvo svarstomi. Be to, buvo pateikta informacija, kad savivaldybė su vėjo energetikos plėtotojais

---

⁴¹ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.23069/asr>

sutarčių nėra sudariusi, o savivaldybės žiniomis, paramą iš vėjo energetikos projektų vystytojų yra gavusios Vaiguvos ir Butkiškės bendruomenės, tačiau nenurodyta nei kada, nei kokia parama yra suteikta. Dėl kitų – Kalniškių, Kražių, Janaučių bendruomenių, savivaldybė informacijos neturi. Atsižvelgiant į Kelmės rajono savivaldybės administracijos įvardintas aplinkybes, nėra aišku, ar organizuojant minėtus darbinius pasitarimus ir neužtikrinus šių pasitarimų metu nagrinėtos informacijos bei dalyvių atsekamumo nebuvo pažeisti Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinti savivaldybės gyventojų dalyvavimo tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus, veiklos skaidrumo ir viešumo principai.

Atliekant korupcijos rizikos analizę, AAŽV, taip pat, pateikė informaciją⁴², susijusią su galimais Akmenės, Plungės, Kelmės bei Telšių rajonų savivaldybių administracijų, AAA, VSTT, ryšiais su vėjo energetikos projektus tose savivaldybėse vystančiais verslo subjektais / PŪV PAV dokumentų rengėjais bei su šiose savivaldybėse veikiančiomis vietos bendruomenėmis. Pastebėtina, kad AAŽV duomenimis, analizuojamu laikotarpiu, nustatyti atvejai, kuomet:

1. Vėjo energetikos veiklą vystančio ūkio subjekto darbuotojas yra giminystės ryšiais susijęs su aukštas pareigas Plungės rajono savivaldybės administracijoje einančiu asmeniu.

2. Taip pat, nustatyta, kad tas pats asmuo, analizuojamu laikotarpiu, iš ūkio subjekto, užsiimančio, be kita ko, ir PAV dokumentų rengimu, perėjo dirbti į VSTT – PAV subjektą, teikiančią išvadą dėl PŪV PAV.

3. Kitu atveju nustatyta, kad ūkio subjekto, užsiimančio PAV dokumentų rengimu, darbuotojas susijęs giminystės ryšiais su vienu iš VSTT valstybės tarnautoju, analizuojamu laikotarpiu ėjusių vadovaujančias pareigas VSTT.

4. Nustatyta, kad Telšių rajono savivaldybės Eigirdžių miestelio bendruomenės tarybos nario sutuoktinis, analizuojamu laikotarpiu, dirbo vėjo energetikos projektus Telšių rajono savivaldybėje vystančiame ūkio subjekte.

Pasiūlymas:

Telšių ir Plungės rajonų savivaldybėms siūlytina užtikrinti gaunamos / priimamos paramos teisėtumą ir atitikimą įstatymų nuostatoms, sukūriant teisine ekspertize pagrįstą paramos gavimo / priėmimo sutarčių, bendradarbiavimo memorandumų ar kitų dokumentų, kontrolės mechanizmą.

Kelmės rajono savivaldybei, siekiant veiklos viešumo ir vykdomų procedūrų skaidrumo, siūlytume užtikrinti darbinių pasitarimų / diskusijų ar kitų susitikimų, susijusių su atitinkamomis interesų grupėmis bei jų vykdoma / planuojama vykdyti veikla ir / ar siekiama nauda, pateikiamos / svarstomos informacijos atsekamumą, tinkamą ir savalaikį suinteresuotos visuomenės informavimą.

⁴² 2022-04-01 tarnybiniu raštu L-01-3782 ir 2022-04-22 tarnybiniu raštu L-01-4751 pateikta informacija.

3. MOTYVUOTOS IŠVADOS / PASTABOS

Išanalizavus AAA, VSTT, Akmenės, Kelmės, Plungės ir Telšių rajonų savivaldybių veiklą, susijusią su vėjo energetikos plėtra, darytina išvada, kad šioje srityje yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

3.1. Kritinės antikorupcinės pastabos:

3.1.1. PŪV PAV procedūrų teisinis reglamentavimas nėra nuoseklus ir aiškus, todėl kyla rizika dėl subjektyvaus ir nevienodo teisės normų taikymo, o tai ne tik apsunkina praktinį jo įgyvendinimą, bet ir gali sudaryti sąlygas atskiriems subjektams nepagrįstų reikalavimų taikymui ar atitinkamų procedūrų vilkinimui jų atžvilgiu (motyvai išdėstyti 2.1. skirsnyje).

3.1.2. Tam tikrais atvejais vėjo energetikos vystytojų ir vietos bendruomenių bei savivaldybių veiksmai, susiję su teikiama / gaunama parama neatitinka paramos teikimą / gavimą numatančio teisinio reguliavimo nuostatų, kuomet viešojo administravimo subjektas priima paramą įsipareigodamas veikti paramos davėjo naudai arba siekia gauti finansinę paramą kitais, nei teisės aktuose numatyta būdais ir pagrindais, pasinaudodamas turima sprendimų priėmimo diskrecija (motyvai išdėstyti 2.7. skirsnyje).

3.1.3. VSTT veikla atrankos dėl PAV ir PŪV PAV procedūrų metu ne visais atvejais atitinka PŪV PAV Įstatyme VSTT priskirtinas kompetencijas, kuomet VSTT teikiamos, su galimo PŪV įgyvendinimo poveikio Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms, nesusijusios išvados gali įtakoti procedūrų vilkinimą (motyvai išdėstyti 2.2. punkte).

3.1.4. Nėra aiškių, objektyviai pamatuojamų atrankos dėl PAV kriterijų, o tai gali įtakoti AAA priimamus sprendimus dėl PŪV PAV privalomumo, sudarant sąlygas minėtus sprendimus priimti remiantis subjektyviu vertinimu, todėl galimas nevienodas PAV atrankos kriterijų taikymas skirtingiems subjektams, galimam piktnaudžiavimui sudarant nevienodas ir / ar išskirtines sąlygas atskiriems verslo subjektams atrankos dėl PAV procedūrų metu (motyvai išdėstyti 2.3. punkte).

3.1.5. Savivaldybių vykdomųjų institucijų veikla atrankos dėl PAV ir PŪV PAV procedūrų metu ne visais atvejais atitinka PŪV PAV Įstatyme joms priskirtinas kompetencijas, kuomet jų teikiamos, su teritorijų planavimu ir aplinkos stebėseną, nesusijusios išvados gali įtakoti procedūrų vilkinimą (motyvai išdėstyti 2.4. punkte).

3.1.6. Ne visais atvejais, priimant sprendimus, yra aiškūs PŪV atitikimo aplinkosauginiams reikalavimams vertinimo kriterijai bei naudojamos jų įvertinimo metodikos. Vieningo patvirtinto metodikų, kuriomis vadovaujantis nustatomi / vertinami atitinkami kriterijai, sąrašo nebuvimas gali sudaryti sąlygas teikiant išvadas, svarbias sprendimui priimti ar priimant galutinį sprendimą, subjektyviai pasirinkti ir vertinti taikomus kriterijus (motyvai išdėstyti 2.5. punkte).

3.2. Kitos antikorupcinės pastabos:

3.2.1. Kai kuriais atvejais visas atrankos dėl PAV, PAV apimties vertinimo, PŪV PAV ataskaitos vertinimo ir sprendimų rengimo procedūras atskiruose etapuose vykdo tas pats valstybės tarnautojas, o atsižvelgiant į deleguotas funkcijas, valstybės tarnautojams suteikiama ypač plati diskrecija visuose PAV procedūrų vykdymo etapuose priimti sprendimus dėl atitinkamų duomenų, galinčių turėti tiesioginę įtaką galutinio sprendimo priėmimui (motyvai išdėstyti 2.6. punkte).

3.3. Kitos pastabos:

Tam tikrais atvejais, savivaldybių darbiniai pasitarimai / susitikimai dėl vėjo energetikos projektų plėtros su suinteresuotais asmenimis nėra protokoluojami, nėra informacijos apie tokių susitikimų dalyvius, jų metu svarstomus klausimus ir / ar priimamus sprendimus, taip neužtikrinamas savivaldybės veiklos viešumas ir procedūrų skaidrumas.

4. REKOMENDACINIO POBŪDŽIO PASIŪLYMAI⁴³

Siekdami sumažinti korupcijos rizikos veiksnių įtaką įstaigų veiklos srityse, susijusiose su vėjo energetikos projektų plėtra, teikiame įgyvendinti šiuos pasiūlymus pagal kompetenciją:

4.1. Pasiūlymai, atsižvelgiant į kritines antikorupcines pastabas:

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai, atsižvelgiant į kuruojamas veiklos sritis ir turint teisėkūros iniciatyvos teisę, tobulinti analizuojamos srities teisinį reglamentavimą, siekiant išvengti galimo perteklinio teisinio reguliavimo, taip pat, inicijuoti teisės aktų pakeitimus, siekiant numatyti, kokią konkrečią informaciją turi vertinti AAA, atlikdama atrankos dėl PAV procedūras, bei įtvirtinti nuostatas, užtikrinančias PAV procedūrų vykdymo nuoseklumą.

Telšių ir Plungės rajonų savivaldybių administracijoms, užtikrinti gaunamos / priimamos paramos teisėtumą ir atitikimą įstatymų nuostatoms, sukuriant teisine ekspertize pagrįstą paramos gavimo / priėmimo sutarčių, bendradarbiavimo memorandumų ar kitų dokumentų, kontrolės mechanizmą.

Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, sukurti vykdomo darbuotojų rengiamų išvadų įvertinimo efektyvumą užtikrinančią sistemą įstaigoje, bei teisinėmis ir / ar organizacinėmis priemonėmis užtikrinti teikiamų išvadų atitikimą PŪV PAV Įstatymo 6 straipsnio 5 dalies 4 punkte VSTT priskirtinoms kompetencijoms.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai, atsižvelgiant į kuruojamas veiklos sritis ir turint teisėkūros iniciatyvos teisę, inicijuoti teisinio reguliavimo tobulinimo procedūras, numatant teisės aktuose konkrečius atrankos dėl PAV kriterijus, susijusius su numatomų statyti VE skaičiumi ir planuojamų VE statybos vietų atstumais iki biologinei įvairovei ar kraštovaizdžiui svarbių saugomų teritorijų.

Taip pat, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai, parengti atitinkamas, objektyviais ir aiškiai apibrėžtais kiekybiniais ir kokybiniais kriterijais paremtas metodikas, kurios būtų privalomos nustatant galimai reikšmingą neigiamą poveikį biologinei įvairovei ir / ar kraštovaizdžiui bei sudaryti baigtinį tokių metodikų sąrašą.

---

⁴³ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 str. 9 d. prašome, per tris mėnesius nuo šios analizės išvados gavimo dienos, viešai paskelbti savo interneto svetainėje informaciją, kaip yra ar bus įgyvendinami šioje išvadoje pateikti pasiūlymai, ir pateikti Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai nuorodą į šią informaciją.

Akmenės, Plungės ir Telšių rajonų savivaldybių merams ir savivaldybių taryboms, pagal kompetenciją, teisinėmis ir / ar organizacinėmis priemonėmis užtikrinti savivaldybės vykdomųjų institucijų teikiamų išvadų atitikimą PŪV PAV Įstatymo 6 straipsnio 5 dalies 5 punkte numatytoms kompetencijoms.

4.2. Pasiūlymai, atsižvelgiant į kitas antikorupcines pastabas:

Aplinkos apsaugos agentūrai, įgyvendinti personalo rotacijos / funkcijų atskyrimo procedūras, siekiant užtikrinti, kad tas pats asmuo įstaigoje negalėtų vykdyti atrankos dėl PAV procedūrų ir PAV programų bei PAV ataskaitų vertinimo bei sprendimų dėl PAV programų / PAV ataskaitų rengimo funkcijų.

4.3. Pasiūlymai, atsižvelgiant į kitas pastabas:

Kelmės rajono savivaldybės administracijai, siekiant veiklos viešumo ir vykdomų procedūrų skaidrumo, užtikrinti darbinių pasitarimų / diskusijų ar kitų susitikimų, susijusių su atitinkamomis interesų grupėmis bei jų vykdoma / planuojama vykdyti veikla ir / ar siekiama nauda, pateikiamos / svarstomos informacijos atsekamumą, tinkamą ir savalaikį suinteresuotos visuomenės informavimą.

Direktoriaus pavaduotoja

Rūta Kaziliūnaitė

Tomas Motieka, tel. (8 635) 36 340, el. p. tomas.motieka@stt.lt

Rengėjo Tomo Motiekos, tiesioginis vadovas Domantas Lukauskas, tel. (8 656) 60933, el. p. domantas.lukauskas@stt.lt

ANALIZUOTŲ TEISĖS AKTŲ IR DOKUMENTŲ SĄRAŠAS**I. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI TEISĖS AKTAI:**

1. Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XI-2133 (Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. birželio 21 d. nutarimo Nr. XIII-1288 redakcija).

2. Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas.

3. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas.

4. Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymas.

5. Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas.

6. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas.

7. Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymas.

8. Lietuvos Respublikos statybos įstatymas.

9. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas.

10. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas.

11. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas.

12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. spalio 19 d. nutarimas Nr. 1217 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymą“

13. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. liepos 28 d. nutarimas Nr. 900 „Dėl įgaliojimų Aplinkos ministerijai ir jai pavaldžioms institucijoms suteikimo“.

14. Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. D1-370 „Dėl Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašo patvirtinimo“.

15. Aplinkos apsaugos agentūros nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-385 „Dėl Aplinkos apsaugos agentūros nuostatų patvirtinimo“.

16. Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. liepos 23 d. įsakymu Nr. 377.

II. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI IR VERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA:

1. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas.
2. Planuojamos ūkinės veiklos atrankos metodiniai nurodymai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1-665 „Dėl Planuojamos ūkinės veiklos atrankos metodinių nurodymų patvirtinimo“.
3. Planuojamos ūkinės veiklos atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. D1-845 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos dėl poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.
4. Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų nagrinėjimo Aplinkos ministerijoje ir jai pavaldžiose institucijose tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. D1-311 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų nagrinėjimo Aplinkos ministerijoje ir jai pavaldžiose institucijose tvarkos aprašo patvirtinimo“.
5. Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. D1-636 „Dėl poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatų patvirtinimo“.
6. Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. D1-885 "Dėl Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.
7. Planuojamos ūkinės veiklos (vėjo jėginių įrengimų) poveikio aplinkai vertinimo rekomendacijos R 44-03⁴⁴, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. liepos 31 d. įsakymu Nr. 406 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos (vėjo jėginių įrengimų) poveikio aplinkai vertinimo rekomendacijų R 44-03 patvirtinimo“.
8. Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymu Nr. D1-255 „Dėl Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.
9. Valstybės kontrolės 2020 m. gegužės 4 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VAE-3 pateikti duomenys.

⁴⁴ Neteko galios KRA atlikimo metu

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/575e4f10a3d611ecaf79c2120caf5094?jfwid=>

10. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos Analitinės antikorupcinės žvalgybos valdybos 2022-04-01 tarnybiniu raštu Nr. L-01-3782 ir 2022-04-22 tarnybiniu raštu Nr. L-01-4751 pateikta informacija.

11. Įstaigų atsakymai į 2021-11-04 raštus reg. Nr. 4-01-8232 ir 4-01-8234.

12. Įstaigų vykdytų atrankos dėl PAV ir PŪV PAV procedūrų ir susiję dokumentai.

13. Kita įstaigų el. paštu tomas.motieka@stt.lt pateikta informacija.

14. Paramos teikimo / gavimo tarp ūkio subjektų ir savivaldybių administracijų / vietos bendruomenių sutartys.

15. Įstaigų interneto svetainėse skelbiama ir kita viešai pasiekiamą informacija.